

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bilingvní výuka v mezinárodní škole

Bilingual Teaching at the International School

Monika Koubová

Vedoucí práce: PhDr. Petra Vallin, PhD.

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

2019

Odevzdáním této diplomové práce na téma Bilingvní výuka v mezinárodní škole potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 24. 6. 2019

Ráda bych poděkovala PhDr. Petře Vallin, PhD za vstřícné vedení a cenné rady a připomínky při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat svým kolegyním za ochotnou spolupráci, za poskytnutí rozhovorů, materiálů a důležitých postřehů a své rodině za trpělivost a podporu, kterou mi poskytuje.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá bilingvní výukou v rámci mezinárodní školy. Cílem této práce je zjistit, jakým způsobem je bilingvní výuka na mezinárodní škole organizována, jaká jsou specifika této výuky, její pozitiva a negativa.

V teoretické části budou na základě odborné literatury charakterizovány pojmy bilingvismus, bilingvní výuka a mezinárodní škola. Praktická část je výsledkem kvalitativního výzkumného šetření, ve kterém prostřednictvím případové studie detailně popisují organizaci bilingvní výuky na dvou pražských mezinárodních školách. Jako metody výzkumu jsem zvolila analýzu dokumentů a hloubkový rozhovor s učiteli vyučujícími v bilingvním programu na těchto školách. Výsledkem této práce je analýza dat z dokumentů a hloubkových rozhovorů, a na základě této analýzy stanovuje doporučení pro zefektivnění bilingvní výuky.

KLÍČOVÁ SLOVA

bilingvismus, výuka cizích jazyků, cizojazyčné vzdělávání, mezinárodní škola, bilingvní výuka, spolupráce učitelů

ABSTRACT

The diploma thesis concentrates on characteristics of bilingual teaching at international school. The aim of this thesis is to find out, how is the bilingual teaching at international school organized, what are the specifics of the bilingual teaching, its advantages and disadvantages.

The theoretical part of this thesis based on the literature review describes the terms bilingualism, bilingual teaching and international school.

The practical part of this thesis is a case study, which describes the organization of bilingual teaching at two Prague international schools.

As a method of research were the document analyses and interviews with teachers, who are teaching at bilingual programmes in these schools.

The outcome of this thesis is data analyses from documents and interviews and based of this analyses determines the recommendation of making bilingual teaching more effective.

KEYWORDS

bilingualism, foreign language teaching, education in foreign language, international school, bilingual teaching, cooperation between teachers

Obsah

Úvod	6
1 Bilingvismus.....	9
1.1 Základní rozdělení bilingvismu	11
1.1.1 Individuální bilingvismus	11
1.1.2 Společenský bilingvismus	11
1.2 Formy bilingvismu.....	12
1.2.1 Receptivní a produktivní bilingvismus.....	12
1.2.2 Primární a sekundární bilingvismus	12
1.2.3 Simultánní a sukcesivní bilingvismus	13
1.2.4 Vyvážený a dominantní bilingvismus	13
1.2.5 Bilingvismus infantilní, adolescentní a pozdní	13
1.2.6 Bilingvismus elitní a lidový.....	13
2 Druhy škol a bilingvních programů.....	14
2.1 Bilingvní školy.....	14
2.2 Bilingvní programy.....	16
2.3 CLIL.....	19
2.4 Mezinárodní školy	21
3 Závěr teoretické části.....	25
4 Realizace bilingvní výuky	26
4.1 Výzkumné otázky	26
4.2 Zvolená výzkumná metoda.....	26
4.2.1 Charakteristika zvolené výzkumné metody.....	26
4.2.2 Zásady případové studie	27
4.3 Výběr výzkumného vzorku	27

4.3.1	Charakteristika prvního vzorku – Školy A	28
4.3.2	Charakteristika druhého vzorku – Školy B.....	28
4.4	Metody sběru dat	28
4.4.1	Analýza dokumentů.....	28
4.4.2	Hlubkový rozhovor.....	29
5	Organizace výuky	30
5.1	Škola A – mezinárodní program.....	30
5.2	Škola A – bilingvní program	35
5.3	Škola B – mezinárodní program.....	38
5.4	Škola B – bilingvní program	41
6	Učební plán.....	43
6.1	Škola A – stručný popis učebního plánu	43
6.2	Škola B – stručný popis učebního plánu	47
7	Spolupráce českého a zahraničního pedagoga v bilingvní třídě.....	52
8	Jak učitelé hodnotí bilingvní výuku	58
9	Srovnání učebních plánů	65
10	Zhodnocení přínosů a rizik.....	67
11	Výsledky výzkumu.....	68
12	Doporučení pro zefektivnění bilingvní výuky.....	70
	Závěr.....	72
	Seznam použitých informačních zdrojů	75
	Seznam příloh.....	78

Úvod

Bilingvní výuka je v současné době stále aktuálnějším tématem, protože se jedná o velice efektivní způsob osvojení cizího jazyka, a znalost alespoň jednoho cizího jazyka je v dnešní společnosti celosvětově vnímána jako nezbytnost, což je dáno vysokou mírou mobility a migrace obyvatel v současné době.

V Evropské unii žije přibližně 512 milionů obyvatel (údaj zveřejněný na wikipedii v r. 2017), z čehož téměř 50 milionů obyvatel používá ke komunikaci jiný jazyk, než je úřední jazyk dané země. V rámci Evropy přispívá ke zvýšené migraci a mobilitě obyvatelstva politika volného pracovního trhu a široká nabídka studijních výměnných programů. V důsledku zvýšené mobility obyvatelstva dochází také častěji k uzavírání smíšených manželství a tím vzniku bilingvních a plurilingvních rodin.

Významným faktorem, který ovlivňuje jazykovou komunikaci, je užívání minoritních jazyků na území jiného státu. Takovou zemí je i Česká republika, kde se kromě úředního jazyka češtiny používá rovněž slovenština. Dalším příkladem je používání katalánštiny ve Španělsku, maďarštiny na Slovensku apod. V Evropě existují pouze tři země, v nichž se oficiálně používá pouze jednoho jazyka – Island, s úřední islandštinou, Portugalsko s portugalštinou a Lichtenštejnsko s němčinou (Lachout, 2017).

Bilingvní vzdělávání má ve světě již dlouholetou tradici, zejména v oblastech s dvěma a více úředními jazyky, jako je např. Kanada, Švýcarsko, Lucembursko (v Lucembursku funguje bilingvní výuka již od roku 1843).

Mnohojazyčnost je i jedním z cílů evropské politiky, přičemž na podporu a rozvoj jazykového vzdělávání v EU bylo uskutečněno množství studií a projektů. V roce 2002 se vedoucí představitelé členských zemí Evropské unie dohodli na tzv. *barcelonském cíli*, jehož snahou je dosažení toho, aby se každý občan EU domluvil dvěma cizími jazyky. Nejeфекtivnějším způsobem, jak toho dosáhnout, by bylo začít děti učit dva cizí jazyky už v raném věku. Podle studií by tento přístup mohl vést k rychlejšímu osvojení cizích jazyků i ke zdokonalení jazykových dovedností při používání mateřštiny (europa.eu). Tento cíl se však zatím jeví jako příliš ambiciózní.

Tato práce se zabývá pouze dvojazyčným vzděláváním, tedy bilingvní výukou, a to konkrétně v angličtině a češtině. Někteří žáci, navštěvující bilingvní třídy, ovládají však i další jazyky. Jedná se zejména o žáky z bilingvních rodin, kdy jeden z rodičů má mateřský jazyk jiný než angličtinu nebo češtinu, nebo se jedná o rodinu, kde oba rodiče mají mateřský jazyk jiný než angličtinu nebo češtinu.

Bilingvní výuka může mít různé formy a různou intenzitu množství učiva realizovaného v cizím jazyce. Zpravidla bývá definována jako výuka, která probíhá zcela nebo částečně ve dvou různých jazycích. Při výuce v cizím jazyce je kladen důraz na obsah učiva, nikoliv na jazykové kompetence, cizí jazyk je jen prostředím výuky.

V České republice vyžadují bilingvní programy na základních školách akreditaci MŠMT a jsou realizovány na základě Pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k postupu při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce ze dne 15. července 2008.

Tato práce se zabývá bilingvní výukou v prostředí mezinárodní školy, kde probíhá výuka na základě kombinace českého a britského kurikula, oproti bilingvní výuce na českých základních školách, kde probíhá výuka pouze na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Ve druhé části je práce zaměřena na výzkum, jakým způsobem a v jakém poměru je obsah učiva z obou vzdělávacích programů zastoupen a jak žáci a pedagogové zvládají kombinaci obou systémů.

V první kapitole bude vymezen pojem bilingvismus, jeho základní rozdělení a formy. Ve druhé kapitole budou popsány různé typy bilingvních škol, bilingvních programů, škol realizujících metodu CLIL a mezinárodních škol, včetně konkrétních příkladů těchto škol na území ČR. Třetí kapitola bude obsahovat shrnutí teoretické části práce.

Ve čtvrté kapitole bude popsáno, jakým způsobem fungují mezinárodní školy a jak je realizována bilingvní výuka v tomto kontextu. V další části této kapitoly bude popsána zvolená výzkumná metoda, která byla využita v praktické části, včetně charakteristiky výzkumných metod a výzkumného vzorku.

V páté kapitole budou popsány obě školy a realizace bilingvního i mezinárodního programu.

V šesté kapitole budou stručně popsány učební plány obou škol, včetně počtu hodin pro jednotlivé ročníky.

V sedmé kapitole bude na základě hloubkových rozhovorů analyzována vzájemná spolupráce českého a zahraničního vyučujícího.

V osmé kapitole bude na základě výzkumu hodnocena bilingvní výuka na základě jednotlivých aspektů této výuky.

V deváté kapitole bude provedeno srovnání učebních plánů obou škol. V desáté kapitole budou vyhodnoceny přínosy a rizika bilingvní výuky na základě výzkumného šetření.

V jedenácté kapitole budou shrnuty výsledky výzkumu. Ve dvanácté kapitole se pokusím stanovit doporučení vedoucí k zefektivnění bilingvní výuky.

1 Bilingvismus

Bilingvismus je široký pojem, který je různými autory a odborníky definován různě, přičemž tyto definice si často i vzájemně rozporují. Zároveň lze bilingvismus dělit na různé typy podle různých kritérií. Pro znázornění zde uvedu některé definice.

„Bilingvní jedinec je ten, který disponuje alespoň minimální kompetencí v jiném než mateřském jazyce v nejméně jedné ze základních dovedností (porozumění, mluvení, čtení, psaní).“ (Macnamara, 1967, str. 59-60 podle Morgensternová, Šulová, Scholl, 2011)

Toto pojetí bilingvismu je velmi široké, a dle těchto měřítek by byla bilingvní většina lidí. V kontrastu s Macnamarovou definicí je definice Bloomfieldova.

„Bilingvismus je schopnost ovládat dva jazyky na úrovni rodilého mluvčího.[...] Samozřejmě nelze definovat míru dokonalosti, na níž se stane z nerodilého mluvčího mluvčí bilingvista: hranice je relativní.“ (Bloomfield, 1933 podle Lachouta, 2017).

Jak sám autor této definice naznačuje, v tomto případě by bylo velice obtížné určit, kdo se již může označovat za bilingvního jedince a kdo ještě nikoliv, nicméně pokud bychom trvali na podmínce znalosti obou jazyků na úrovni rodilého mluvčího, nebyl by bilingvní téměř nikdo, protože perfektní ovládnutí dvou jazyků současně je velice ojedinělé. Téměř u každého jedince jeden jazyk převažuje, ten se potom označuje jako silnější (dominantní). Zároveň je potřeba zmínit, že bilingvní jedinci nemají stejnou kompetenci jako monolingvní mluvčí, a to jak v slabším tak v silnějším jazyce, což je dáno tím, že u bilingvních jedinců mají různé jazyky i různé funkce a použití. Dominance se ale může střídát v různých oblastech jazyka, tzn., že v užívání různých řečových prostředků může být silnější jeden nebo druhý jazyk.

Podle jiných definic se jako bilingvní označuje jedinec, který buď střídavě, nebo pravidelně používá dva jazyky. Někteří autoři při definování bilingvismu přihlížejí na okolnosti, za kterých k osvojování druhého jazyka dochází, a to zejména v jakém věku, zda je druhý jazyk osvojován současně nebo následně, zda k učení dochází ve školním nebo mimoškolním prostředí a stupeň osvojení druhého jazyka (Švermová, Nečasová 2011).

Ve všech těchto aspektech existují protichůdné názory. Někteří autoři považují jako bilingvní jedince pouze jedince, kteří si druhý jazyk osvojili v raném věku současně

s mateřským jazykem, podle jiných není podstatné, zda k osvojení druhého jazyka došlo současně nebo později. Podle dalších autorů je zásadní úroveň dosaženého osvojení druhého jazyka, a jako bilingvní jedince označují pouze jedince, kteří dosahují ve druhém jazyce stejně vysoké úrovně jako v jazyce mateřském, což je však velmi ojedinělé, jak jsem již uvedla dříve, naopak podle jiných autorů je bilingvní mluvčí ten, který ve druhém jazyce alespoň rozumí.

Zároveň je potřeba zdůraznit, že bilingvního jedince musíme považovat za integrovaný celek, který nelze rozdělit na dva samostatné monolingvisty, vždy se jedná o jedinečnou a specifickou jazykovou konfiguraci (Mackey, 1962).

Nejednotnost se vyskytuje i při definování pojmů bilingvismus a vícejazyčnost. Podle mnohých autorů je bilingvismus a vícejazyčnost synonymum, naopak podle jiných autorů značí vícejazyčnost ovládání dvou a více jazyků.

Vzhledem šíři a nejednotnosti pojetí bilingvismu i mezi odbornou veřejností, Hufaisen (2010 podle Švermová, Nečasová 2012) zdůrazňuje jako zásadní nutnost definovat při každé diskusi o bilingvismu a vícejazyčnosti nejdříve pojetí těchto pojmů.

Pro tuto práci vystihuje pojetí bilingvismu nejlépe definice, zveřejněná na Wikipedii (2010 podle Morgensternová, Šulová, Scholl, 2011): „*Bilingvismus (dvojjazyčnost) je stav, kdy jedinec nebo obyvatelstvo určitého území přirozeně hovoří dvěma jazyky.*“

Tuto definici bych ještě doplnila o definici autorek Švermové, Nečasové (2011): „*Bilingvismus je pojímán jako takový stupeň ovládnutí cizího jazyka, který umožní úspěšnou interkulturní komunikaci ve všech komunikačních situacích, v produktivních a receptivních řečových dovednostech, a který se blíží úrovni rodilého mluvčího.*“

Právě přirozenou komunikaci ve všech komunikačních situacích a dovednosti blížící se úrovni rodilého mluvčího považuji za hlavní kritérium pro definici dvojjazyčnosti.

V souvislosti s bilingvismem se můžeme setkat ještě s dalšími termíny, jako monolingvismus, plurilingvismus, multilingvismus a mateřský jazyk, jejichž vymezení podle autora Lachouta (2017) zde uvedu.

Monolingvismus (jednojazyčnost) chápeme jako schopnost jedince používat v rámci komunikace s okolím pouze jednoho jazykového kódu, tedy pouze jednoho jazyka, zpravidla označovaného jako jazyk mateřský.

Mateřský jazyk chápeme jako takový jazyk, který pro daného jedince splňuje některá z těchto kritérií:

- a) jazyk, který si jedinec osvojí od své matky nebo nejbližších příbuzných
- b) silnější ze dvou nebo více jazyků, které jedinec ovládá
- c) první jazyk, který si jednatlivec v životě osvojí, bez ohledu na to, od koho
- d) jazyk, ke kterému má jedinec nejbližší, nejužší vztah
- e) jazyk, který jednatlivec nejčastěji používá.

Plurilingvismus (vícejazyčnost) označuje znalost dvou a více jazyků, kterými mluví jedinec v rámci dané společnosti. Jedná se tedy o soubor jazykových variant, kterých mluvčí využívá, a který zahrnuje jak jazyk mateřský, tak i další jazyk nebo jazyky.

Multilingvismus (mnohojazyčnost) označuje existenci více než jedné jazykové varianty užívané v konkrétní různě velké geografické oblasti (např. jazyk určité sociální vrstvy, sociolekty, ale i dialekty).

1.1 Základní rozdělení bilingvismu

Jako základní dělení bilingvismu se uvádí dělení bilingvismu na ***bilingvismus individuální*** a ***bilingvismus společenský*** (Morgensternová, Šulová, Scholl, 2011).

1.1.1 Individuální bilingvismus

Tímto pojmem se vyznačuje jedinec, který používá ještě jiný jazyk, než okolní společnost. Tento jazyk používá buď pouze sám, nebo se jedná o bilingvní rodinu nebo bilingvní menšinu (Morgensternová, Šulová, Scholl, 2011). Je potřeba zdůraznit, že pojmem bilingvismus se nejčastěji označuje právě individuální forma bilingvismu.

1.1.2 Společenský bilingvismus

Tímto termínem se označuje situaci, kdy v jedné geografické oblasti existují zároveň dva jazyky, přičemž ale každý z jazyků má svou funkci, oblast, ve které je využíván

(Fischman, 1972). Jazyk menšiny bývá užíván doma a v užších sociálních kontaktech, většinový jazyk bývá užíván v zaměstnání, vzdělávacích institucích, médiích a úřadech.

1.2 Formy bilingvismu

Bilingvismus lze dále třídit na základě různých kritérií, kterými se jednotlivé formy určují.

1.2.1 Receptivní a produktivní bilingvismus

Toto dělení určuje jako hlavní kritérium úroveň ovládnutí jazyka, ve čtyřech jazykových kompetencích: porozumění, čtení, mluvení, psaní. Porozumění a čtení jsou označovány jako receptivní dovednosti, mluvení a psaní jako produktivní dovednosti.

Pokud bilingvní jedinec ovládá pouze receptivní kompetence druhého jazyka, hovoříme také o pasivní znalosti jazyka. Jedinec rozumí, ale sám nemluví. Ovládnutí produktivních kompetencí jazyka potom označujeme jako aktivní znalost jazyka, která většinou zahrnuje i pasivní znalost jazyka, i když tomu tak nemusí být vždy. Například pokud jedinec získal znalost cizího jazyka pouze od jedné osoby (např. rodiče), může mít problém s porozuměním ostatním rodilým mluvčím, na jejichž výslovnost není zvyklý.

V této souvislosti je potřeba zdůraznit nutnost odlišovat dvě roviny ovládnutí jazyka – základní interpersonální komunikativní dovednosti (basic interpersonal communicative skills, BICS) a kognitivní/akademickou znalost jazyka (cognitive/academic language proficiency, CALP), která je potřebná pro úspěšné zvládnutí školního vzdělávání. (Cummins podle Morgensternová, Šulová, Scholl, 2011). S tímto problémem se setkává mnoho dětí přistěhovalců, které jsou na základě BICS zařazeny do normálního vzdělávacího programu, ale CALP ještě nemají dostatečně rozvinutou, a ve vzdělávání pak selhávají (Cummins, 1979).

1.2.2 Primární a sekundární bilingvismus

Kritérium pro dělení bilingvismu na primární a sekundární je způsob osvojení jazyka. Primární (přirozený) bilingvismus označuje osvojování cizího jazyka přirozenou formou buď v bilingvním prostředí domova, nebo dlouhodobým pobytem v cizí zemi.

Sekundární (umělý) bilingvismus označuje osvojení cizího jazyka formální systematickou výukou.

V souvislosti s tímto dělením se můžeme setkat ještě s termínem intencionální bilingvismus (Štefánik, 2000), který označuje situaci, kdy se jeden s rodičů stejného mateřského jazyka rozhodne používat v komunikaci s dítětem jiný jazyk, než svůj mateřský.

1.2.3 Simultánní a sukcesivní bilingvismus

V této kategorii slouží jako dělicí kritérium věk osvojení dalšího jazyka. Simultánní (souběžný) bilingvismus označuje situaci, kdy si jedinec od narození (nebo v raném věku) osvojuje dva nebo více jazyků zároveň. Sukcesivní (následný) bilingvismus označuje situaci, kdy k osvojování druhého jazyka dochází až po získání jazykových kompetencí v mateřském jazyce.

1.2.4 Vyvážený a dominantní bilingvismus

Kritériem pro dělení bilingvismu na vyvážený a dominantní vzájemná rovnováha mezi osvojenou úrovní znalostí obou jazyků. Jak již bylo zmíněno dříve, situace, kdy bilingvní jedinec dosahuje stejné úrovně znalostí u obou jazyků je velmi vzácná, proto se častěji setkáváme s dominantním bilingvismem.

1.2.5 Bilingvismus infantilní, adolescentní a pozdní

Podle věku, kdy dochází k osvojení druhého jazyka, rozlišujeme bilingvismus infantilní (k osvojování dochází od narození nebo v raném věku), adolescentní (k osvojování jazyka dochází v pozdějším věku), a pozdní (k osvojování druhého jazyka dochází v dospělém věku).

1.2.6 Bilingvismus elitní a lidový

V této kategorii vymezujeme bilingvismus podle míry kompetencí, které bilingvní jedinec ovládá. Elitní bilingvismus se týká například vědeckých pracovníků, kteří znají odbornou terminologii, a jsou schopni pracovat s odborným textem v cizím jazyce, avšak v běžné komunikaci mají nedostatečně rozvinuté kompetence. Opakem je bilingvismus lidový, kdy naopak bilingvní jedinec dosahuje vysoké úrovně v běžné každodenní komunikaci, avšak ostatní kompetence jsou rozvinuty částečně nebo vůbec.

2 Druhy škol a bilingvních programů

Jak již bylo uvedeno v předchozí části, bilingvní vzdělávání může být realizováno mnoha různými způsoby a různou intenzitou. Je proto třeba vymezit pojmy, které se k tomuto tématu pojí a které se v této práci vyskytují. Možnost bilingvní výuky je v České republice v nějaké formě přístupná na všech stupních vzdělávání. Tato práce je zaměřena na bilingvní výuku na prvním stupni ZŠ, proto se bilingvní výukou na ostatních stupních nebudeme podrobněji zabývat.

2.1 Bilingvní školy

Termínem bilingvní škola označujeme školu, na které probíhá výuka, případně část výuky ve dvou vyučovacích jazycích.

Bilingvní základní školy v České republice jsou školy soukromé, na kterých probíhá výuka v českém jazyce a jako druhý vyučovací jazyk je nejčastěji uplatňována angličtina, ve které je realizována výuka všech nebo pouze některých nejazykových předmětů. Oproti mezinárodním školám, kterým se budu věnovat podrobněji, výuka na bilingvních školách probíhá na základě RVP, hlavním vyučovacím jazykem je český jazyk, a tyto školy jsou primárně určeny českým žákům a žákům – cizincům, ovládajícím český jazyk.

Příklady bilingvních základních škol:

- 1) Základní škola Compass, K Zeleným domkům 178/38, Praha 4 – Kunratice, 148 00¹

V této základní škole je anglický jazyk vyučován jako samostatný předmět ve všech ročnících. Vyučovací předměty hudební výchova, výtvarná výchova a pracovní činnosti jsou každý druhý týden vedeny anglickými učiteli (rodilými mluvčími). Další nejazykové předměty jsou vyučovány v anglickém jazyce s touto časovou dotací: tělesná výchova (2 hodiny týdně ve všech ročnících), matematika (1 hodina týdně ve všech ročnících), informatika (1 hodina týdně v 5. ročníku). Na plánování a realizaci projektových dnů a týdnů se podílí angličtí rodilí mluvčí. V mimoškolních aktivitách a v rámci školní družiny jsou některé zájmové kroužky a volnočasové aktivity vedeny v angličtině.

¹ Zdroj: <http://www.zs-compass.cz/stranka-vyuka-11>

2) Základní škola Wonderland Academy, Mílová 697, Praha 4 – Libuš, 142 00²

V této základní škole je uplatňována koncepce code – switching, která spočívá v simultánní česko-anglické výuce většiny předmětů. Ve třídě jsou standardně přítomni dva¹ učitelé, český učitel a rodilý mluvčí, kteří se při vedení hodiny střídají. Ve škole je tímto způsobem nastaveno přirozené bilingvní prostředí, ve kterém děti snadno získají schopnost tzv. code-switchingu, tj. přepínání z jednoho jazykového kódu do druhého.

3) Základní škola Duhovka, s.r.o., Nad Kajetánkou 134/9, Praha 6 – Břevnov, 169 00³

V této základní škole jsou ve výuce přítomni současně dva učitelé – anglický a český. Oba učitelé s žáky procházejí celé kurikulum kromě výuky jazyků. Na této škole je výuka realizována na základě principů Montessori pedagogiky, proto zde neprobíhá koncept code-switching, jako na ZŠ Compass, ale žáci komunikují střídavě s oběma učiteli podle potřeby s ohledem na specifika výuky podle Montessori. Bilingvní prostředí ve škole je rozvíjeno i v rámci odpolední zájmové činnosti.

4) Základní škola Hello, s.r.o., Čs. Exilu 491/23, Ostrava – Poruba, 708 00⁴

V této základní škole se předmět anglický jazyk vyučuje od první třídy, jeho časová dotace se pozvolna zvyšuje tak, aby šestileté děti nebyly přetěžovány v období, kdy si ke vzdělávání teprve utvářejí vztah. Vyučovací předmět hudební výchova na 1. stupni základní školy je zpočátku vyučován jak v českém jazyce, tak v anglickém, aby se děti naučily zpívat a seznámily se i s českými národními písněmi. Tělesná výchova, výtvarná výchova a praktické činnosti na 1. stupni základní školy jsou vyučovány jak v českém jazyce, tak v anglickém, později pouze v angličtině.

² Zdroj: <https://www.wonderlandacademy.cz/homepage-wa>

³ Zdroj: <https://www.duhovkagroup.cz/o-duhovce/o-duhovce/>

⁴ Zdroj: <https://www.helloskola.cz/cs/default.aspx>

5) Základní škola Volyňka, z. s., Zámecká 723, Volyně⁵

Na této základní škole je anglický jazyk vyučován od 1. třídy, anglický jazyk je využíván i při výuce ostatních předmětů např. výtvarné výchovy, tělocviku, hudební výchovy, pracovních činností, projektové činnosti a matematiky. Angličtina je na této škole používána jako běžný komunikační jazyk při přestávkách, obědě a dalších mimoškolních aktivitách. Škola tak vytváří žákům cizí jazykové prostředí, ve kterém si angličtinu mohou osvojit přirozeným způsobem.

2.2 Bilingvní programy

Dalším typem bilingvní výuky uplatňované v České republice jsou bilingvní programy, realizované na běžných základních školách. Většinou se jedná o jednu třídu v rámci ročníku, na které je bilingvní výuka realizována podobným způsobem jako v bilingvních školách – hlavní výuka probíhá v českém jazyce, výuka všech nebo části nejazykových předmětů probíhá ve druhém vyučovacím jazyce. Rozdíl oproti bilingvním školám je ten, že do bilingvních programů je zapojena pouze určitá část žáků.

Příklady základních škol, realizujících bilingvní programy:

1) Základní a mateřská škola Petra Strozziho, Za Invalidovnou 3, Praha 8 – Karlín, 186 00⁶

Tato škola nabízí žákům 1. – 5. ročníku navštěvovat třídu s bilingvním programem. Tento program nemá návaznost na 2. stupni. V rámci bilingvního programu jsou již od 1. ročníku všechny předměty kromě českého jazyka a kromě témat, týkajících se české historie a geografie, vyučovány v anglickém jazyce. V rámci odpoledních aktivit využívají žáci bilingvních tříd „anglickou družinu“, která je vedena lektorem – rodilým mluvčím.

⁵ Zdroj: <http://skolavolynka.cz/>

⁶ Zdroj: <https://www.zs-strozziho.cz/>

Výuka předmětů v anglickém jazyce je zajištěna pedagogickými pracovníky s odbornou kvalifikací pro přímou pedagogickou činnost a s jazykovou úrovní C1 vymezenou Společenským referenčním rámcem pro jazyky. Zahraniční učitelé (rodilí mluvčí) mají kvalifikaci pro věkovou skupinu 5 – 12 let, a jejich rodný jazyk je jazyk anglický, případně se jedná o učitele ze zemí, kde je anglický jazyk úředním jazykem.

- 2) Základní a mateřská škola A. Čermáka, Anotnína Čermáka 1022/6, Praha 6 – Bubeneč, 160 00⁷

Tato škola nabízí žákům 1. – 5. ročníků navštěvovat bilingvní třídu. Škola má povolení MŠMT pro výuku předmětů v cizím jazyce pro všechny předměty prvního stupně, které lze v cizím jazyce vyučovat.

V tomto programu se od první třídy střídá výuka v českém a anglickém jazyce v těchto předmětech: matematika, prvouka, hudební a tělesná výchova, pracovní a výtvarná výchova, informatika. Výuka probíhá na základě českého školního vzdělávacího programu a je doplněna vhodnými anglosaskými reáliemi. Žáci v bilingvním programu mají rozšířenou výuku anglického jazyka.

Ve výuce se střídá český pedagog a anglickým rodilým mluvčím. Oba pedagogové mají předepsané vzdělání pro první stupeň základních škol.

- 3) Základní a mateřská škola Angel, Angelovova 3183/15, Praha 412 – Modřany, 14800⁸

Tato škola nabízí bilingvní program pro žáky 1. – 9. tříd. Na prvním stupni probíhá výuka předmětů český jazyk, člověk a jeho svět a matematika v českém jazyce. V anglickém jazyce probíhá výuka předmětů anglický jazyk, tělesná výchova, informatika a Workshop (vyučovací předmět, ve kterém je integrována část učiva vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace, Člověk a svět práce a Umění a kultura).

Dále mají učitelé k dispozici 14 vyučovacích hodin disponibilní časové dotace, rozvržených takto:

⁷ Zdroj: <http://www.zs-compass.cz/stranka-vyuka-11>

⁸ Zdroj: <https://www.zsangel.cz/>

4 hodiny - posílení časové dotace vzdělávacího oboru Cizí jazyk v 1. a 2. ročníku

1 hodina - posílení časové dotace vzdělávacího oboru Matematika

8 hodin - posílení realizace povinných vzdělávacích obsahů podporujících specifická nadání a zájmy žáků

1 hodina - posílení realizace průřezových témat v 5. ročníku.

4) Základní škola J.Gutha-Jarkovského, Truhlářská 22, Praha 1, 110 00⁹

Tato základní škola nabízí pro žáky 1. – 9. ročníků česko – italský bilingvní program, pro který se mohou rodiče a žáci rozhodnout při zápisu. Tento bilingvní program má vyšší hodinovou dotaci věnovanou vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. V 1. a 2. ročníku si rodiče mohou zvolit i možnost výuky anglického jazyka – v tomto případě se pak jedná o program dokonce trilingvní. Pokud si rodiče výuku anglického jazyka nezvolí, jsou tyto hodiny určené pro Jazykovou přípravu věnovány českému nebo italskému jazyku.

Zajímavostí tohoto programu je, že některé předměty jsou vyučovány v českém jazyce, některé v anglickém jazyce a některé v anglickém jazyce metodou CLIL.

Na prvním stupni jsou v italském jazyce vyučovány předměty italský jazyk a literatura, výtvarná výchova a ve 2., 4. a 5. roč. matematika.

V českém jazyce jsou vyučovány předměty český jazyk a literatura, vlastivěda, tělesná výchova.

Vyučovací předměty prvouka, přírodověda, informatika, hudební výchova, přírodovědná praktika, pracovní činnosti jsou vyučovány buď střídavě v českém a italském jazyce, nebo metodou CLIL v anglickém jazyce, pokud mají rodiče zvolenou výuku anglického jazyka.

Předmět anglický jazyk je pak samostatně vyučován pouze v odpoledních hodinách v rámci zájmové činnosti žáků.

⁹ Zdroj: <http://new.truhla.cz/zakladniskola/>

2.3 CLIL

Termínem CLIL (Content and Language Integrated Learning = obsahově a jazykově integrované učení) je označována vyučovací metoda, během které dochází k propojování jazykové výuky a nejazykového předmětu. Nejedná se však o výuku nejazykového předmětu v cizím jazyce, jak je někdy nesprávně uváděno, v tomto případě by se jednalo o bilingvní výuku nebo o výuku nejazykového předmětu v cizím jazyce. Během výuky metodou CLIL však dochází k osvojování učiva cizího jazyka i nejazykového předmětu. Vhodné předměty pro metodu CLIL jsou např. ICT, matematika, prvouka. Výhodou této metody je, že žáci využívají cizí jazyk v reálných situacích, což vede k lepší motivovanosti žáků. Další výhodou je, že pro výuku metodou CLIL je dostačující nízká úroveň osvojení cizího jazyka. Pokud by bylo učivo pro žáky obtížné, je přípustné vysvětlení v mateřském jazyce.

CLIL, stejně jako bilingvismus, je poměrně obsáhlý pojem, a existuje více pojetí této metody. Zde uvedu dvě základní pojetí podle autorek Benešové a Vallin (Clil – inovativní přístup nejen k výuce cizích jazyků, 2015):

První pojetí z CLILu vylučuje bilingvní vzdělávání a imerzní programy s argumentem, že je v nich kladen větší důraz na obsah, zatímco jazyk je skutečně jen prostředkem. V takovém případě učitel CLILu předpokládá, že žáci mají dostatečnou jazykovou úroveň k porozumění učivu a jazyk jako takový není explicitně procvičován. CLIL oproti tomu akcentuje rozvoj jazykových kompetencí nebo je alespoň staví na stejnou úroveň s osvojováním si znalostí nejazykového předmětu.

Druhé pojetí, které se v současné době stále více prosazuje, chápe CLIL jako zastřešující pojem, tzv. umbrella term, který zahrnuje všechny formy výuky, kde je obsah vyučován prostřednictvím jiného než mateřského jazyka. Zabírá tedy všechny formy výuky od jazykových sprch až po bilingvní programy.

Aktuální chápání CLIL tedy nejvíce vystihuje tato definice: „*CLIL je typem výuky, jejímž cílem je osvojování si znalostí nejazykového předmětu a současně dovedností v cizím jazyce, přičemž integrování obsahu a jazyka vyžaduje z didaktického hlediska uplatňování specifických strategií a metod výuky.*“ (str.14).

Příklady škol, které nabízejí program jazykové výuky metodou CLIL:

1) ZŠ Černošice, Pod Školou 447, Černošice, 252 28¹⁰

Tato škola nabízí žákům možnost výuky metodou CLIL. V tomto programu jsou v anglickém jazyce vyučovány předměty anglický jazyk, prvouka, výtvarná výchova, pracovní činnosti. Žáci se učí v angličtině nejméně 4 vyučovací hodiny za týden, předmětová skladba se ve vyšších ročnících mění na základě potřeb projektu.

2) ZŠ Bernarda Bolzana, Školní náměstí 199, 390 01, Tábor¹¹

Tato škola byla zapojena do dvou projektů zaměřených na podporu extrakurikulárních aktivit a zlepšení kvality vzdělávání s využitím metody CLIL.

V rámci těchto projektů je realizována tandemová výuka v předmětu anglický jazyk a výuka odborných předmětů na 2. stupni probíhá metodou CLIL.

Škola také vytvořila vlastní výukové materiály a odbornou publikaci obsahující teoretické znalosti o metodě CLIL a jeho zavádění do výuky.

3) ZŠ a MŠ Všechnovice, Všechnovice 88, 753 53 Všechnovice¹²

Na této škole se metodou CLIL vzdělávají žáci 3. – 5. ročníku ve vzdělávacích oblastech Matematika a její aplikace, Člověk a jeho svět, Umění a kultura. Výuka předmětů v anglickém jazyce je zajištěna pedagogickými pracovníky s odbornou kvalifikací pro pedagogickou činnost a s dosaženou minimální jazykovou úrovní B1 vymezenou Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky.

K výuce jsou používány dvojjazyčné pracovní listy, vhodná cizojazyčná literatura, slovníky a audiomateriály. Využívána je také interaktivní tabule a sada tabletů pro celou třídu.

¹⁰ Zdroj: <http://www.zscernosice.cz/>

¹¹ Zdroj: <https://www.skolabolzano.cz/>

¹² Zdroj: <http://www.zsvsechnovice.cz/>

2.4 Mezinárodní školy

Termínem mezinárodní školy označujeme školy, ve kterých probíhá výuka v cizím jazyce podle zahraničního nebo mezinárodního vzdělávacího programu, který je odlišný od vzdělávacího programu hostitelské země. Historie mezinárodních škol se datuje do období 2. pol. 19.stol, kdy začaly vznikat první mezinárodní školy v Japonsku, Švýcarsku a Turecku. Tyto školy byly nejprve zřizovány při ambasádách pro děti občanů, kteří z pracovních důvodů pobývali v zahraničí. Cílem bylo umožnit jejich dětem vzdělání odpovídající národnímu kurikulu dané země. (Americké školy poskytovaly vzdělávací program založený na americkém národním kurikulu, francouzské školy na francouzském kurikulu a německé školy na německém kurikulu, atd.). V současné době jsou mezinárodní školy i nadále zřizovány při ambasádách, mohou však být založeny i jinými subjekty, studium se platí. Nejrozšířenějším typem mezinárodních škol jsou školy britské nebo americké, na kterých je realizována výuka v anglickém jazyce podle britského respektive amerického kurikula. Řada těchto škol funguje i na území České republiky, s největší koncentrací v hlavním městě. Výukou na britských mezinárodních školách v Praze se také budeme podrobněji zabývat v této práci.

V roce 2009 byla na konferenci v Itálii organizací IASL (International Association of School Librarianship) stanovena následující doporučená kritéria pro mezinárodní školy¹³:

- Přenositelnost výuky studenta napříč mezinárodními školami.
- Pohybující se komunita studentů větší než ve státních nebo veřejných školách.
- Mnohonárodní a mnohojazyčná studentská komunita.
- Mezinárodní kurikulum.
- Mezinárodní akreditace (např.: Council of International Schools, International Baccalaureate, North Eastern Accrediting Commission for Schools, Western Association of Schools and Colleges).
- Pohybující se a mnohonárodní komunita učitelů.
- Neselektivní zápis studentů.
- Výukový jazyk anglický nebo francouzský a povinnost poskytnout výuku ještě alespoň v jednom dalším jazyce.

¹³ Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/International_school

Mezinárodní školy jsou sdružovány a akreditovány různými organizacemi, které kontrolují dodržování dohodnutých standardů a plnění zvolených cílů, a zároveň školám poskytují potřebné zázemí a informace, a organizují konference zaměřené na rozvoj tohoto specifického druhu vzdělávání. Odborné rady a vedení zde mohou získat i učitelé a pedagogičtí asistenti, věnující se výuce na mezinárodních školách. Pokud se školám podaří získat akreditaci od některé z těchto organizací, je nadále pravidelnými inspekcemi kontrolována. Pokud škola nesplňuje stanovené standardy, akreditace není prodloužena. Mezi tyto organizace patří kromě výše jmenovaných, například ISA (International School Assotiation), COBIS (Council of British International Schools) a další.

Jak jsem již uvedla dříve, tyto mezinárodní školy jsou určeny zejména dětem cizinců, kteří žijí v zahraničí, a škola s výukou v jejich mateřském jazyce a poskytující vzdělávací program jejich země, není v daném místě dostupná. Výhodou těchto škol je, že pokud se rodiče později z pracovních důvodů přestěhují do jiné země, děti začnou navštěvovat mezinárodní školu v jiném místě a mohou tak kontinuálně pokračovat ve studiu na stejném typu školy. Právě tuto skutečnost zaručují zastřešující organizace.

V současné době je celosvětově registrováno 10 282 mezinárodních škol, s počtem 5,36 milionů studentů a 503 000 zaměstnanců¹⁴.

Tyto školy jsou sice primárně určeny dětem cizinců, kteří jsou nuceni z pracovních důvodů často měnit zemi pobytu, ale mohou je navštěvovat děti, žijící trvale na území hostitelské země. V kontextu České republiky se jedná o děti českých rodičů, děti z bilingvních rodin, z nichž jeden z rodičů je české národnosti, nebo o děti příslušníků cizí státní národnosti, kteří se v České republice usadili natrvalo, nebo to plánují.

Rodiče těchto žáků k tomuto rozhodnutí vedou dva základní důvody – chtějí svým dětem poskytnout mezinárodně uznávané vzdělání, které jim pak umožní studium na světových univerzitách, a (nebo) chtějí svým dětem poskytnout vzdělání v jiném než mateřském jazyce a podpořit tím jejich jazykovou vybavenost.

¹⁴ Zdroj: <https://resources.finalsite.net/images/v1551581847/aaie/hnt3c2ih5pa5rcellvu32/gaskell.pdf>

Pro tyto děti jsou pak určeny bilingvní programy, ve kterých probíhá výuka v českém i v anglickém jazyce, realizovaná jak českými učiteli, tak anglickými rodilými mluvčími. Bilingvní program jim umožňuje splnit zákonem určenou povinnou školní docházku v českém jazyce. Pokud by studovali pouze mezinárodní program, který by neměl povinnou akreditaci MŠMT pro plnění povinné školní docházky, museli by školní docházku plnit na jiné základní škole, na kterou by museli pravidelně docházet na přezkoušení. Tuto situaci usnadňuje právě možnost bilingvního programu, který je unikátní kombinací českého vzdělávacího programu dle RVP, a mezinárodního, případně jiného národního programu.

Protože se v této práci zaměřuji zvláště na britské mezinárodní školy, budu již nadále zmiňovat pouze tyto školy.

Rozdíl mezi bilingvními programy, realizovanými na mezinárodních školách, oproti bilingvním programům, realizovaným na českých základních školách je ten, že na mezinárodních školách je hlavním vyučovacím jazykem angličtina a žáků, studujících český bilingvní program je méně, než žáků cizinců, studujících mezinárodní program. Zjednodušeně by se dalo říci, že britské reálie jsou zastoupeny výrazněji, jednak organizací školního roku, britskými státními svátky a tradicemi, školními uniformami atd. Na většině škol se pak kombinují reálie obou zemí a dodržují se české i britské tradice, svátky a prázdniny.

Příklady mezinárodních škol fungujících na území ČR:

- 1) The International School of Brno, o.p.s., Čejkovická 10, Brno – Vinohrady, 628 00¹⁵

Tato škola poskytuje předškolní, základní a středoškolské vzdělání v anglickém jazyce žákům z celého světa. V současné době školu navštěvují žáci z 29 zemí světa.

Škola je členem Rady mezinárodních škol, a vyučuje dle mezinárodně uznávaného programu Cambridge International Programme.

¹⁵ Zdroj: <https://www.isob.cz/>

Pro žáky české národnosti je určen bilingvní (česko - britský) program, který splňuje požadavky českého vzdělávacího systému pro plnění povinné školní docházky. Výuka probíhá dle osnov RVP pro základní vzdělávání, schváleného MŠMT.

- 2) Česko Britská Mezinárodní škola a Mateřská škola s.r.o., Sokolovská 76/6, 779 00 Olomouc¹⁶

Tato škola poskytuje předškolní, základní a středoškolské vzdělání žákům od 2 do 15 let.

Vzdělávací program pro 1. stupeň je sestaven na základě vzdělávacího programu Cambridge Primary (pro výuku anglického jazyka a matematiky) a vzdělávacího programu International Primary Curriculum (pro výuku přírodních věd, historie, zeměpisu, technologie, umění, hudby, výpočetní techniky, základů společenských věd a mezinárodních vztahů.

Tato škola neposkytuje žákům české národnosti možnost výuky v bilingvním programu podle požadavků českého vzdělávacího systému. Tito žáci musí být zapsáni na státní základní škole a tato škola pak vysílá svého garanta na komisionální přezkoušení zákonem vyžadovaných znalostí (tj. úrovně znalosti českého jazyka, české historie a geografie).

- 3) International School of Prague, Nebušická 700, 164 00 Praha 6¹⁷

Tato škola byla založena v roce 1948 a řadí se mezi nejdéle fungující mezinárodní školy v Praze. Poskytuje předškolní, základní a středoškolské vzdělání žákům od 3 do 18 let a v současné době se zde vzdělávají žáci z více než 60 zemí světa.

Škola má akreditaci organizací Council of International Schools a New England Association of Schools, a také je akreditována MŠMT na vzdělávání žáků české národnosti v souladu s českým školským systémem.

¹⁶ Zdroj: <https://www.ischool.cz/cz/kontakty>

¹⁷ Zdroj: <https://www.isp.cz/>

3 Závěr teoretické části

V 1. kapitole teoretické části této práce jsem vymezila pojem bilingvismus a druhy bilingvismu.

Ve 2. kapitole jsem uvedla různé typy škol a bilingvních programů, které na území ČR fungují, včetně konkrétních příkladů škol, které se danému programu věnují a jejich stručné koncepce bilingvní výuky. Možností, jakým způsobem lze bilingvní výuku na školách realizovat je poměrně mnoho, a vždy záleží na konkrétních podmínkách a možnostech školy. Jako nejčastějším problémem se jeví nedostatek kvalifikovaných pedagogů, kteří by byli schopni výuku v cizím jazyce případně bilingvní program ve spolupráci s rodilým mluvčím realizovat.

4 Realizace bilingvní výuky

V praktické části této práce se zaměřím na bilingvní výuku v rámci mezinárodní školy. Prostředí mezinárodních škol je specifické tím, že tyto školy mají dlouholeté zkušenosti ve vzdělávání žáků v jiném než mateřském jazyce, a rozvinutý systém podpory pro tyto žáky. Budu zkoumat realizaci bilingvní výuky na dvou mezinárodních školách, se zaměřením na organizaci bilingvní výuky, tvorbu školního vzdělávacího programu, spolupráci obou učitelů – českého a anglického rodilého mluvčího, a možné problémy plynoucí z tohoto typu výuky.

4.1 Výzkumné otázky

Jako hlavní cíl svého výzkumu jsem zvolila hledání odpovědí na následující výzkumné otázky:

- 1) Jakým způsobem je bilingvní výuka organizována?
- 2) Jakým způsobem je sestaven učební plán s ohledem na kombinaci českého a britského kurikula?
- 3) Jakým způsobem funguje spolupráce mezi oběma učiteli dané třídy?
- 4) Jaké jsou možné problémy plynoucí z tohoto typu výuky a jakým způsobem lze těmto problémům předejít?

4.2 Zvolená výzkumná metoda

V praktické části práce jsem se rozhodla jako výzkumnou metodu využít metodu případové studie, protože umožňuje nejpresnější naplnění výzkumného cíle, který jsem si vytyčila.

4.2.1 Charakteristika zvolené výzkumné metody

Případová studie je výzkumná metoda, která **detailně** zkoumá jeden nebo několik málo případů a v pedagogických vědách, stejně jako v ostatních společensko – vědních disciplínách patří k základním výzkumným designům (Šed'ová, Švaříček, Sedláček, 2014).

4.2.2 Zásady případové studie

Zde stručně uvedu zásady, které jsou nezbytné k úspěšné a objektivní realizaci studie

(Švaříček, Šed'ová, Sedláček, 2014):

- ❖ objekt výzkumu – případ – by měl být analyzován ve své komplexnosti
- ❖ každý zkoumaný aspekt je nahlížen jako součást celého systému a ne jako jeho izolovaná část; rozkrýváním vztahů mezi těmito součástmi dochází k vysvětlování podstaty problému
- ❖ případem může být osoba, skupiny osob, procesy, události nebo instituce
- ❖ badatel v případové studii vždy usiluje o komplexní porozumění případu v jeho přirozeném prostředí
- ❖ cílem je interpretovat interakce mezi případem a okolím
- ❖ badatel ve svém výzkumu využívá veškeré dostupné metody sběru dat
- ❖ klíčové metody jsou všechny formy pozorování a rozhovoru, analýza dokumentů apod.
- ❖ cílem je využít potenciačních výhod jednotlivých metod
- ❖ výsledky všech použitých metod interpretuje badatel dohromady
- ❖ důležitým aspektem případových studií je čas strávený studiem případu
- ❖ základním krokem je jasně formulovaný výzkumný problém, od něhož se odvíjí výběr případu
- ❖ při volbě případu je nezbytné, aby měl vlastnosti, které chce badatel sledovat; klíčovým faktorem výběru jsou pak cíle a otázky
- ❖ důležitou a nezbytnou součástí výzkumné zprávy je zdůvodnění tohoto výběru

4.3 Výběr výzkumného vzorku

Protože se v této práci zaměřuji na bilingvní výuku v mezinárodní škole, jako výzkumný vzorek jsem zvolila dvě pražské mezinárodní školy. Tyto školy jsem zvolila ze tří důvodů:

1. obě tyto školy sídlí v Praze, což mi umožňuje věnovat výzkumu dostatek času
2. s oběma školami mám osobní pracovní zkušenost
3. jsem v kontaktu s pedagogy, kteří na těchto školách působí, což mi umožňuje přístup k potřebným informacím

4.3.1 Charakteristika prvního vzorku – Školy A

První vzorek budu nadále označovat jako **Školu A**. Škola A poskytuje předškolní, základní a středoškolské vzdělání studentům ve věku od 2 do 18 let. Školu navštěvují žáci cca 60 různých národností. Předškolní a středoškolské vzdělávání probíhá pouze v mezinárodním programu – v anglickém jazyce. Základní vzdělání, které je pro žáky české národnosti ze zákona povinné absolvovat v českém jazyce, poskytuje škola ve dvou programech – mezinárodním a bilingvním. Jak již bylo zmíněno, bilingvní program je určen zejména pro žáky české národnosti, ale také pro žáky jiných národností, kteří však ovládají český jazyk na dostatečné úrovni, aby mohli bilingvní studium absolvovat.

4.3.2 Charakteristika druhého vzorku – Školy B

Druhý vzorek budu nadále označovat jako **Školu B**. Škola B poskytuje předškolní a základní vzdělání studentům ve věku od 1 roku do 14 let. Stejně jako v prvním případě i Škola B poskytuje žákům základní vzdělání ve dvou programech – mezinárodním a bilingvním. Stejně tak platí pro žáky, kteří nejsou české národnosti, ale chtějí studovat v bilingvním programu, podmínka, že musí ovládat český jazyk na dostatečné úrovni, aby mohli toto studium absolvovat.

4.4 Metody sběru dat

4.4.1 Analýza dokumentů

Jako základ pro studii jsem zvolila analýzu dokumentů. Obě školy mi poskytly svůj **Školní vzdělávací program** a **kurikulární dokumenty**, na jejichž podkladě je jejich Školní vzdělávací program vytvořen. Specifikem těchto vzdělávacích programů je dosažení dvou hlavních cílů – splňovat podmínky MŠMT pro poskytování základního vzdělávání a vyučovat některé z předmětů zcela nebo částečně v anglickém jazyce. Dále jsem pro svůj výzkum měla k dispozici **učební plány**, **rozvrhy tříd**, **harmonogram školního roku** a **kalendář akcí**, na základě kterých jsem mohla porovnat rozdíly v organizaci výuky na obou školách.

Zvláštní pozornost jsem věnovala prvním třídám (v britském systému Year 2). Zaměřila jsem se na specifické problémy, které se po zahájení školní docházky mohou vyskytnout při tomto typu výuky.

4.4.2 Hlubkový rozhovor

Jako druhou výzkumnou metodu jsem zvolila **hlubkový rozhovor**. Rozhovor jsem vedla celkem se čtyřmi učitelkami, se dvěma z každé školy. Každá z učitelek učí na jedné z vybraných škol první třídu (Year 2). V obou školách je pravidlem, že učitelky učí vždy stejnou třídu dva roky po sobě, takže obě učitelky mají zkušenosti s výukou v první a druhé třídě (Year 2, Year 3), a zároveň mají všechny s výukou na mezinárodních školách dlouholeté zkušenosti.

Rozhovor probíhal na základě předem připravených výzkumných otázek, které však tvořily pouze základní strukturu rozhovoru. Každá otázka poskytla podklad pro široké spektrum informací a ve výsledku se podařilo získat poměrně detailní informace o průběhu bilingvní výuky.

Všechny rozhovory jsem následně kódovala předem připravenými kódy na základě výzkumných otázek. Další kódy vznikly během samotného kódování. Na základě těchto kódů jsem pak analyzovala odpovědi na jednotlivé otázky.

5 Organizace výuky

Výzkumná otázka: Jakým způsobem je bilingvní výuka na mezinárodní škole organizována?

Tato kapitola se věnuje řešení první výzkumné otázky. Zabývá se organizací výuky na obou školách. Zaměřila jsem se na společné fungování obou programů, mezinárodního a bilingvního, a zejména na způsob, jakým jsou oba programy propojeny a do jaké míry se vzájemně ovlivňují.

Pro porovnání je vždy nejdříve popsána organizace mezinárodního programu, který je pro mezinárodní školu výchozí, následně je pak popsán bilingvní program. Zde uvedené údaje jsem získala analýzou dokumentů obou škol (školní vzdělávací program, kurikulární dokumenty, rozvrhy, harmonogram školního roku, kalendář akcí, obecné informace o škole), doplněnou o informace získané od učitelů.

5.1 Škola A – mezinárodní program

Kurikulum

Kurikulum pro mezinárodní program je sestaveno na základě kombinace dvou kurikul. Předměty English (anglický jazyk) a Mathematics (matematika) jsou vyučovány podle National Curriculum for England (Britské národní kurikulum). Ostatní předměty jsou vyučovány podle International Primary Curriculum (Mezinárodní kurikulum pro základní vzdělávání), označovaného zkratkou IPC.

Britské národní kurikulum určuje obsahovou náplň výuky a kritéria pro klasifikaci, které jsou závazné pro státní školy ve Velké Británii. International Primary Curriculum bylo vytvořeno cíleně pro mezinárodní školy tak, aby zohledňovalo specifika výuky na tomto typu škol. Výuka všech předmětů, kromě cizích jazyků, probíhá v mezinárodním programu v anglickém jazyce a vyučující jsou rodilí mluvčí z anglicky mluvících zemí, s pedagogickým vzděláním pro danou věkovou skupinu.

Povinná školní docházka

Podle britského školského systému, kde je povinná školní docházka od 5 do 16 let, také na této škole začíná žákům povinná školní docházka v 5 letech nástupem do Year 1, v českém školském systému ekvivalentu přípravné třídy.

První stupeň je shodně s britským systémem označován jako Primary School, a je rozdělen do tří úrovní, označovaných následovně:

Milepost 1: Year 1 a Year 2 (odpovídá Přípravné třídě a 1. ročníku podle českého systému)

Milepost 2: Year 3 a Year 4 (odpovídá 2. a 3. ročníku podle českého systému)

Milepost 3: Year 5 a Year 6 (odpovídá 4. a 5. ročníku podle českého systému)

Vyučování

Vyučování probíhá od pondělí do pátku. Začíná ráno v 8.30 a končí v 15.00, shodně pro všechny ročníky od Year 1 po Year 6.

Vyučování není rozděleno do vyučovacích hodin trvajících 45 minut, jako v českých školách, ale do bloků, které trvají nejčastěji 90 minut, někdy jsou ale také delší nebo kratší. Bloky nejsou zahájeny ani ukončeny zvoněním, a ani nejsou striktně dodržovány předměty podle rozvrhu, učitelé často plynule přecházejí z jednoho předmětu do druhého.

Během vyučování mají žáci kromě krátkých přestávek také dvě dlouhé přestávky. První přestávka je na svačinu od 10.00 do 10.30, druhá je na oběd od 12.30 do 13.30. Během obou přestávek chodí žáci celé školy na školní hřiště na tzv. Playtime (čas na hraní).

Po skončení vyučování v čase od 15.00 – 16.00 mohou žáci navštěvovat zájmové kroužky (Clubs). Kroužků je velký výběr, a každý semestr se jejich nabídka obměňuje. Tyto kroužky jsou vedeny učiteli, každý z vyučujících i asistentek má v náplni práce vést alespoň jeden kroužek.

Ve škole nefunguje školní družina. Žáci, kteří nemají kroužek, odcházejí ze školy v 15 hodin, žáci, kteří mají kroužek, odcházejí ze školy v 16 hodin.

Vyučující

Učitelé jsou rodilí mluvčí z anglicky mluvících zemí nebo ze zemí, kde je anglický jazyk úředním jazykem. Učitelé musí mít pedagogické vzdělání se specializací pro danou věkovou skupinu.

Ve všech třídách Primary school působí kromě učitelů také asistentky učitele (Teaching Asistant, TA). V nižších ročnících jsou přítomny po celou dobu výuky společně s učitelem, ve vyšších ročnících jsou pak přítomny jen v některých hodinách, podle požadavků vyučujícího. Na rozdíl od asistentek, jak je známe z českého školství, tyto asistentky neasistují žákovi se speciálními potřebami, ale jsou přítomny v každé třídě a pomáhají vyučujícímu např. s přípravou pomůcek a materiálů, s organizačními záležitostmi, ale i ve výuce.

Školní uniformy

Žáci mají po celou dobu povinné školní docházky povinnost chodit do školy výhradně ve školní uniformě. Školní uniforma je složena z několika částí, které žáci oblékají podle příležitosti. Mají uniformu na denní nošení, slavnostní a sportovní.

Školní rok

Školní rok je rozdělen do tří trimestrů. První trimestr je v období od září do prosince, druhý trimestr je v období od ledna do dubna a třetí trimestr je v období od května do června. Začátek a konec vyučovacího období školního roku není striktně určen od 1. září do 30. června. Někdy je výuka zahájena již poslední týden v srpnu, někdy je ukončena prvním týdnem v červenci.

Na konci každého trimestru dostávají žáci vysvědčení a mezi dvěma trimestry jsou vždy dvoutýdenní prázdniny.

Zároveň jsou dodržovány i podzimní a zimní prázdniny a státní svátky podle českého kalendáře.

Hodnocení

Klasifikace je určena Britským národním kurikulem. Školní rok je rozdělen do tří trimestrů, na konci každého trimestru dostávají žáci vysvědčení.

Školní akce

Škola klade velký důraz na dobré vztahy mezi žáky a i mezi školou a rodiči, a tyto vztahy se snaží rozvíjet celou řadou akcí. Některé jsou pouze pro žáky, ale mnoho akcí je určeno pro celé rodiny. Je to samozřejmě dáno i faktem, že většina rodin je tu pouze na přechodnou dobu a nemají tu tolik přátel a možností sociálních kontaktů, proto se škola snaží tyto vazby rozvíjet. Důkazem toho je i tzv. Parents Room (Rodičovská místnost), která se nachází ve škole, a kam mají rodiče možnost kdykoliv přijít a posedět, domluvit si tam vzájemné setkání, uvařit si kávu nebo čaj.

Coffe Morning

Jednou z pravidelných akcí, která je na této škole organizována je Coffe Morning (volně přeloženo Ráno s kávou). Tato akce se koná jednou za měsíc, a střídavě je organizována různými zeměmi respektive rodiči z těchto zemí, jejichž úkolem je přichystat na tuto akci pohoštění typické pro jejich vlast. Akce se koná v Rodičovské místnosti, a rodiče, kteří mají zájem, se mohou na chvíli zastavit na kávu a kus řeči s ostatními rodiči a učiteli, kteří se tam musí vždy také alespoň na chvíli objevit. Tato tradice pochází z britského školství, kde je kladen důraz na neformální setkávání rodičů a učitelů.

Assembly

Další pravidelnou akcí, která se koná pravidelně ve všech třídách a jednou za určité období jako celoškolní je Assembly (Shromáždění). Jak jsem již zmínila, v britském školství je důležité budovat vztahy nejen mezi školou, žáky a učiteli, ale i mezi žáky ve třídě a žáky jednotlivých tříd navzájem. Tuto funkci plní i Assembly. Je to setkání žáků celé základní školy, které se koná jednou týdně v tělocvičně, a za každou třídu je zde vždy oceněno několik žáků za jejich osobní úspěchy. Dbá se na to, aby se oceňování žáci pravidelně střídali, a postupně byli za nějaký svůj úspěch oceněni všichni žáci. Na těchto shromážděních se také předává přání k narozeninám žákům, kteří měli v uplynulém týdnu narozeniny. Těchto shromáždění se mohou zúčastnit i rodiče, pokud mají zájem.

Jednou týdně se také koná tzv. class assembly (třídní shromáždění), které si připraví vždy jedna třída pro ostatní třídy, a prezentuje novou dovednost nebo učivo, které se žáci té

které třídy naučili. Celé assembly je věnováno vždy jednomu tématu, které může být z jakékoliv oblasti.

Christmas Show, Summer Show

Další velice významnou událostí je Christmas Show (Vánoční představení) a Summer Show (Letní představení). První se koná těsně před vánočními prázdninami, druhé před zakončením školního roku. Obě představení jsou pojata velice velkolepě, vystupují na nich postupně všichni žáci školy. Představení se konají v divadle, každá třída má připravené velice propracované představení včetně kostýmů a kulis. Návěst na představení vždy trvá téměř celý trimestr.

International Evening

Další velice oblíbenou akcí pro celé rodiny je International Evening (Mezinárodní večer). Zástupci rodičů jednotlivých národností se domluví, a připraví stůl s typickým občerstvením. Na této akci se podílí téměř všechny národnosti, jejichž děti školu navštěvují, nabídka je tedy velice pestrá. Pokud je to možné, návštěvníci akce i organizující rodiče přicházejí v tradičním kroji nebo oděvu, návštěvníkům se tedy nabízí opravdu pestrá přehlídka a ochutnávka světových kultur.

Family Picnic, Family Fun Day

Další dvě akce, které se konají pravidelně vždy na začátku a před koncem školního roku. Účelem těchto akcí je neformální setkání a seznámení žáků s ostatními žáky, rodiči žáků navzájem a rodičů s učiteli.

Toto je výčet pouze nejdůležitější akcí, které se na této škole již tradičně konají, ale během roku probíhá ještě mnoho dalších akcí pro žáky, vždy ke konkrétnímu tématu nebo události.

Školní autobus

Rodiče mohou využívat k dopravě svých dětí do školy a ze školy školní autobus, který děti vyzvedne v předem stanovený čas před domem, a po skončení vyučování je opět dopraví zpět domů. Tato služba je hrazena zvlášť.

5.2 Škola A – bilingvní program

Kurikulum

Kurikulum pro bilingvní program bylo vytvořeno na základě kombinace Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a National Curriculum for England (Britského národního kurikula). Výuka probíhá v českém jazyce, některé předměty jsou vyučovány v anglickém jazyce, jejich počet se mění podle studijního plánu pro každý ročník. Všichni žáci mají navíc hodiny EAL– English as an Additional Language (volně přeloženo angličtina jako druhý jazyk), které jsou vedeny anglickým rodilým mluvčím, a rozvíjejí znalosti žáků, pro které je angličtina druhý jazyk. Výuka EAL probíhá podle potřeb žáků buď zcela individuálně, nebo v malých skupinkách od 2 do 5 žáků. Tím se dosáhne maximálně efektivní výuky, která je zacílena na konkrétní potřeby žáka.

Předměty, které jsou vyučovány v českém jazyce, jsou vyučovány podle českých učebnic, předměty, které jsou vyučovány v anglickém jazyce, jsou vyučovány podle britských učebnic. Matematika je vyučována částečně v českém a částečně v anglickém jazyce, a žáci mají dvoje učebnice, české i britské.

Povinná školní docházka

Povinná školní docházka na této škole začíná v bilingvním programu stejně jako v mezinárodním programu v 5 letech nástupem do přípravné třídy neboli Year 1. (Povinná školní docházka takto začínala tak i před zavedením povinné školní docházky od 5 let v ČR).

V přípravné třídě, označované podle britského systému Year 1, se žáci věnují předškolní přípravě ve všech oblastech důležitých pro pozdější úspěšné vzdělávání. V přípravné třídě působí dva učitelé – český a zahraniční. Rozdíl je v obsahu učiva v britské a české části výuky. Britské osnovy jsou spíše na úrovni české 1. třídy. Žáci se již učí základy čtení, psaní a počítání.

V průběhu docházky do přípravného ročníku se také posuzuje školní zralost. Pokud je dítě shledáno jako nezralé, postup do 1. ročníku se odloží a žák navštěvuje přípravný ročník ještě jeden rok.

Vyučování

Vyučování probíhá stejně jako v mezinárodním programu od 8.30 do 15.00. Vyučování probíhá v blocích a žáci mají během výuky dvě dlouhé přestávky. První přestávka je od 10.00 – 10.30. Během této přestávky jdou všichni žáci školy na školní zahradu, kde mají tzv. Playtime (Čas na hraní). Během pobytu na školní zahradě zároveň svačí, svačiny si nosí z domova. Další přestávka je na oběd v době od 11.45 do 12.15. Od 12.15 do 12.45 mají další přestávku na hraní „Playtime“. Od 12.45 pak pokračují ve výuce až do 15.00. Kromě těchto hlavních přestávek zařazují vyučující krátké přestávky v délce 10 minut, aby se mohli žáci občerstvit a připravit na další výuku. Ve škole zvoní pouze ráno, na zahájení výuky, takže rozdělení výuky mají v kompetenci jednotliví vyučující.

Po skončení vyučování odcházejí žáci domů, nebo mají Club (kroužek). Kroužky (Clubs) probíhají od 15.05 – 16.00, jsou vedeny učiteli nebo asistentkami a jsou společné pro žáky obou programů. Po skončení kroužků v 16.00 odchází domů všichni žáci. Škola také nabízí externí kroužky – nejčastěji hru na hudební nástroj – které jsou vedeny externími lektory.

Vyučující

Učitelé v bilingvním programu mají pedagogické vzdělání se specializací pro 1. stupeň ZŠ a hovoří plynně anglicky. Ve všech třídách prvního stupně je učitelům stejně jako v mezinárodním programu k dispozici asistentka učitele, buď po celou dobu výuky v nižších ročnících, nebo alespoň na některé hodiny. Asistentka také mluví plynně anglicky. Předměty, které jsou vyučovány v angličtině, vyučují učitelé – rodilí mluvčí s kvalifikací pro danou věkovou skupinu.

Školní uniformy

Stejně jako pro žáky mezinárodního programu platí i pro žáky bilingvního programu povinnost nosit uniformu po celou dobu povinné školní docházky. Uniformy pro oba programy jsou totožné a zdůrazňují sounáležitost žáků a školy.

Školní rok

Školní rok je určen českým školským zákonem. Začíná 1. září a končí 31. srpna následujícího kalendářního roku. Období školního roku se člení na období školního vyučování, které trvá 10 měsíců (od 1. září do 30. Června) a období tzv. hlavních letních prázdnin (od 1. Července do 31. Srpna). Prázdniny a státní svátky se dodržují české i britské.

Školní rok je v bilingvním programu rozdělen na 1. a 2. pololetí. Na konci každého pololetí dostávají žáci vysvědčení. Vysvědčení má tři části: českou, britskou a slovní hodnocení. České a britské vysvědčení jsou formálně platné dokumenty, hodnoceny jsou předměty, které jsou v daném jazyce vyučovány. Slovní hodnocení není oficiálním dokumentem, slouží jako neformální informace pro žáky a pro rodiče ohledně žákova prospěchu, chování a celkového působení žáka ve škole.

Hodnocení

V předmětech, které jsou vyučovány v českém jazyce, se klasifikuje známkováním podle českého systému. V předmětech, které se vyučují v anglickém jazyce, se klasifikuje známkováním podle britského systému, s využitím škály A,B,C,D. Tato klasifikace se pak uplatňuje i na vysvědčení.

Školní akce

Žáci bilingvního programu se účastní všech akcí školy společně s žáky mezinárodního programu (kapitola 5.1.8). V rámci bilingvního programu jsou někdy organizovány např. výlety nebo návštěvy kulturních představení, kterých se účastní pouze žáci bilingvního programu. Tyto akce jsou organizovány jednotlivými pedagogy.

Školní autobus

Tuto službu mohou využívat žáci obou programů.

5.3 Škola B – mezinárodní program

Kurikulum

Výuka v mezinárodním programu probíhá na základě The National Curriculum in England (Britského národního kurikula). Toto kurikulum zahrnuje široké množství předmětů: English language (anglický jazyk), Mathematics (matematika), History (historie), Geography (zeměpis), Science (věda), Design a technology (design a technologie), Music (hudba), Art, Design (výtvarná výchova, design), Physical Education – zkratka PE (tělesná výchova), Information and Communication Technologies – zkratka ICT (technologie moderního světa), SPHE – social responsibility, confidence building practices and a healthy lifestyle (sociální odpovědnost, cvičení budování sebedůvěry a zdravého životního stylu).

Od 3. ročníku (Year 4) mají žáci výuku některých předmětů ve španělštině.

Povinná školní docházka

Povinná školní docházka v mezinárodním programu Školy B je podle britského systému již od 5 let a je zahájena nástupem do Year 1. Žáci v Year 1 mají vyšší hodinovou dotaci anglického jazyka, učí se již základy čtení, psaní a počítání. V porovnání s českým školským systémem se jedná spíše o ekvivalent české 1. třídy, věkově však na úrovni poslední třídy mateřské školy – tedy předškoláci.

Vyučování

Výuka probíhá od pondělí do pátku od 8.45 do 15.05.

Vyučující

Vyučující jsou kvalifikovaní pedagogové se specializací pro danou věkovou skupinu. Vyučující v mezinárodním programu jsou rodilí mluvčí z anglicky mluvících zemí nebo ze zemí, kde je angličtina jedním z úředních jazyků.

Školní uniformy

Zahájením povinné školní docházky, tedy od Year 1, mají žáci povinnost chodit do školy v předepsané uniformě.

Školní rok

Školní rok je stejně jako na ostatních základních školách v České republice určen školským zákonem. Začíná 1. září a končí 31. srpna následujícího kalendářního roku. Období školního roku se člení na období školního vyučování, které trvá 10 měsíců (od 1. září do 30. Června) a období tzv. hlavních letních prázdnin (od 1. Července do 31. Srpna).

Hodnocení

Žáci jsou hodnoceni kombinovaně, tzn. klasickým známkováním doplněným o slovní hodnocení. Dvakrát ročně se také konají konzultace – Parents consultations, kdy si rodiče domluví schůzku s vyučujícím a mají možnost konzultovat prospěch svého dítěte.

Na začátku školního roku a před koncem školního roku se také konají hromadné třídní schůzky, které však mají pouze informativní funkci obecného charakteru, tedy co žáky čeká v následujícím školním roce a řeší se zde pouze organizační věci.

Školní akce

Škola klade velký důraz na spolupráci rodičů a školy, kterou se snaží podporovat formálními i neformálními akcemi, na kterých se rodiče, žáci i učitelé společně setkávají, a také se snaží co nejlépe rozvíjet multikulturní prostředí školy a vést žáky k otevřenosti a toleranci k ostatním. Tato snaha je také podporována řadou nejrůznějších akcí, které žákům pomáhají porozumět jiným kulturám. Uvedu zde nejvýznamnější akce školy, kromě kterých však se koná ještě mnoho jiných, většinou v kompetenci učitelů jednotlivých tříd.

Halloween

První větší akcí po zahájení školního roku, na které se setkávají žáci, a učitelé z celé školy společně s rodiči žáků je oslava svátku Halloween. Akce se koná v podvečerních hodinách. Na školním pozemku jsou připraveny zábavné aktivity a soutěže, většina zúčastněných přichází v kostýmech, a pro všechny je připraveno bohaté občerstvení.

Christmas Show

Další významnou událostí školního roku je Christmas Show (Vánoční představení). Toto představení se koná v divadle a je vždy velice pečlivě propracováno včetně důmyslných

kostýmů. Do představení jsou zapojeny všechny třídy školy, po představení je připraveno občerstvení v prostorách divadla.

Assembly

Každý pátek se koná tzv. Assembly (Shromáždění), které se koná zvlášť pro žáky 1. a 2. stupně. Probírají se zde významné události školy, buď uplynulé, nebo nadcházející, případně si jednotlivé třídy připraví pro ostatní prezentaci ze své výuky nebo svých projektů.

Class Project

Od pátého ročníku zpracovávají žáci tzv. Class project (Ročníkový projekt), který je zaměřen vždy na určitou oblast. Projekt žáci zpracovávají v průběhu celého školního roku, je veden zvoleným vedoucím učitelem a na konci roku je prezentován za účasti rodičů.

Coffee Morning

Každý měsíc se koná Coffee Morning (volně přeloženo Ranní káva), kde se mohou neformálně potkávat rodiče a učitelé.

Mothers Day, Fathers Day

Dalším slavnostním setkáním je oslava Dne matek a Dne otců, kdy si žáci připraví krátké vystoupení a pro všechny je opět připraveno pohoštění.

School Camp

Škola organizuje také pětidenní výjezdy pro žáky. Tyto výjezdy se konají třikrát ročně, a vyjíždí vždy několik tříd společně (předškolní děti, první stupeň, druhý stupeň). První výjezd se koná v září, druhý v lednu a třetí v květnu.

Školní autobus

Rodiče mohou pro přepravu dětí ze školy a do školy využívat školní autobus. Tato služba je hrazena zvlášť.

5.4 Škola B – bilingvní program

Kurikulum

Školní vzdělávací program pro bilingvní výuku je zpracován na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a vybrané předměty jsou vyučovány v anglickém jazyce, nebo částečně v českém a částečně v anglickém jazyce. Počet předmětů vyučovaných v anglickém jazyce je v každém ročníku jiný, je určen školním plánem.

V předmětech, které jsou vyučovány v českém jazyce, probíhá výuka podle českých učebnic, v předmětech, které jsou vyučovány v anglickém jazyce, se situace v jednotlivých ročnících a předmětech liší – na některé předměty mají žáci anglické učebnice, na některé mají vyučující vlastní materiály. Matematika je v bilingvním programu vyučována metodou prof. Hejného. Tato metodika nebyla doposud zpracována v anglickém jazyce, učitelé si na matematiku tvoří vlastní materiály založené na této metodě.

Povinná školní docházka

Povinná školní docházka je v České republice od pěti let, začíná tedy stejně jako pro žáky mezinárodního programu nástupem do Year 1. V této třídě jsou vzdělávání žáci obou programů společně, do programů jsou pak rozděleni až nástupem do britské Year 2 nebo bilingvní První třídy.

Vyučování

Vyučování na 1.stupni probíhá od 8.45 do 15.05hod. Vyučování je rozděleno do dvou bloků – dopoledního a odpoledního. Dopolední blok trvá od 8.45 do 11.30, a je rozdělen do 3 vyučovacích hodin po 45 minutách. Od 11.30 do 12.00 mají žáci polední pauzu, od 12.00-12.30 mají tzv. Playtime (Čas na hraní), který tráví na školní zahradě. Od 12.30 do 15.05 probíhá odpolední blok výuky. Vyučovací hodiny nejsou ohraničeny zvoněním, zvoní pouze ráno na zahájení vyučování.

Po skončení vyučování mohou žáci 1. stupně navštěvovat školní klub, který je otevřen až do 17.30. Po vyučování mohou žáci také navštěvovat zájmové kroužky, vedené externími lektory.

Školní uniformy

Žáci bilingvního programu mají povinnost nosit školní uniformy od zahájení školní docházky, tedy od nástupu do Year 1. Školní uniformy jsou stejné pro žáky obou programů.

Školní rok

Školní rok je určen českým školským zákonem. Začíná 1. září a končí 31. srpna. Je rozdělen na dvě části, část vyučovací (od 1. září do 30. června) a období tzn. hlavních letních prázdnin (od 1. července do 31. srpna). Prázdniny jsou také určeny českým kalendářem.

Hodnocení

Hodnocení probíhá formou známkování, využívajícího škálu známek 1-5. Žáci dostávají na konci každého pololetí vysvědčení také formou známek. Toto vysvědčení je doplněno o slovní hodnocení, které nemá formální význam, ale slouží žákovi a jeho rodičům jako doplňující informace o jeho výkonu.

Školní akce

Školní akce pro žáky bilingvního programu jsou stejné jako akce pro žáky mezinárodního programu (kapitola 5.3.8). Všechny akce jsou vždy společné pro oba programy, aby byla posilována sounáležitost všech žáků školy.

6 Učební plán

Výzkumná otázka: Jakým způsobem je tvořen učební plán s ohledem na kombinaci českého a britského kurikula?

Tato kapitola je zaměřena na druhou výzkumnou otázku. Uvádím zde učební plány obou škol, v jakém poměru je zastoupena výuka v českém a v anglickém jazyce a jak se tyto poměry mění v jednotlivých ročnících.

6.1 Škola A – stručný popis učebního plánu

V této kapitole stručně popíšu učební plán školy A. Jak již bylo uvedeno v kapitole 5.2.1, kurikulum pro bilingvní program bylo vytvořeno na základě kombinace Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a National Curriculum for England (Britského národního kurikula). Výuka probíhá v českém jazyce, některé předměty jsou vyučovány v anglickém jazyce, jejich počet se mění podle studijního plánu pro každý ročník. V českém jazyce jsou vyučovány předměty český jazyk, prvouka, pracovní činnosti a výtvarná výchova. V anglickém jazyce jsou vyučovány předměty anglický jazyk, hudební výchova, tělesná výchova, informatika a PSHCE. Předmět PSHCE (Personal, Social, Health and Citizenship Education) je od roku 2000 součástí Britského národního kurikula, a zabývá se výchovou osobnostní, sociální, ke zdraví a k občanství. Částečně v českém a částečně v anglickém jazyce je vyučována matematika, která je v českém jazyce vyučována podle českých osnov a učebnic, a v anglickém jazyce podle anglických osnov a učebnic.

Od prvního do třetího ročníku mají žáci vždy jedno pololetí povinnou výuku plavání v rámci tělesné výchovy.

V rámci povinné výuky se žáci účastní dvakrát týdně Assembly – shromáždění, které již bylo popsáno v kapitole 5.1.8. Dvě vyučovací hodiny týdně jsou také vyhrazeny návštěvě školní knihovny. Žáci prvního a druhého ročníku zde mají čtení, záleží na dohodě vyučujících, jestli v českém nebo v anglickém jazyce, a mohou si zde půjčit knížky, starší žáci mají tento čas vyhrazen na půjčování knížek potřebných ke zpracování různých projektů, nebo na samostatné čtení a půjčování knížek. Tímto způsobem je podporován rozvoj čtenářství. Všichni žáci se také v rámci povinné výuky navštěvují hodiny EAL –

English as an Additional Language. Tato výuka je zaměřena na doučování anglického jazyka. Žáci jsou rozděleny do malých skupinek a výuka je přesně zacílena na učivo, které žáci potřebují probrat.

Všechny tyto aktivity jsou pro žáky povinné a probíhají v anglickém jazyce.

Maximální počet žáků ve třídě stanoven na 16. Na výuce každé třídy se podílejí vždy dva učitelé – český a zahraniční pedagog, a po celou dobu vyučování je ve třídě přítomna asistentka učitele, která ve výuce pomáhá.

Vyučovací jednotkou je vyučovací hodina, vyučovací hodiny v anglickém i v českém jazyce jsou řazeny do bloků tak, aby vznikl vždy blok výuky v anglickém jazyce a blok výuky v českém jazyce. Do výuky je zařazováno projektové vyučování, musí však být dodržovány zásady hygieny školní práce (přestávky na občerstvení a relaxaci).

Součástí vzdělávacího programu jsou i pobytové a výchovně vzdělávací akce - školy v přírodě, povinný plavecký výcvik, předmětové exkurze, třídní výlety, celoškolní a třídní projekty.

Hodnocení v předmětech vyučovaných v českém jazyce probíhá klasickým známkováním podle českého systému hodnocení, v anglickém jazyce podle britského způsobu hodnocení. Žáci dostávají na konci každého pololetí vysvědčení, které je doplněno o slovní hodnocení.

Přehled předmětů v jednotlivých ročnících

1. ročník

Český jazyk	9 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	3 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	4 hodiny týdně - 3 hodiny v českém j. + 1 hodina v anglickém j.
Prvouka	2 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Výtvarná výchova	1 hodina týdně – výukový jazyk český
Tělesná výchova	2 hodiny týdně - výukový jazyk anglický

Pracovní činnosti	1 hodina týdně – výukový jazyk český
PSHE	1 hodiny týdně – výukový jazyk anglický

2. ročník

Český jazyk	9 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	3 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	4 hodiny týdně (3 hodiny v českém j. + 1 hodina v anglickém j.)
Prvouka	2 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Výtvarná výchova	1 hodina týdně – výukový jazyk český
Tělesná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Pracovní činnosti	1 hodina týdně - výukový jazyk český
PSHCE	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický

3. ročník

Český jazyk	8 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	3 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	5 hodin týdně - 4 hodiny v českém j. + 1 hodina v anglickém j.
IKT	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Prvouka	3 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně - výukový jazyk anglický
Výtvarná výchova	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Tělesná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Pracovní činnosti	1 hodina týdně – výukový jazyk český
PSHCE	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický

4. ročník

Český jazyk	7 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	3 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	5 hodin týdně - 4 hodiny v č. j. + 1 hodina v a. j.
IKT	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Vlastivěda a přírodověda	3 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně – výukový jazyk český
Výtvarná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk český
Tělesná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Pracovní činnosti	1 hodina týdně výukový jazyk český
PSHCE	

5. ročník

Český jazyk	7 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	4 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	5 hodin týdně - 4 hodiny v č. j. + 1 hodina v a. j.
IKT	1 hodina týdně výukový jazyk anglický
Vlastivěda a přírodověda	3 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně - výukový jazyk anglický
Výtvarná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk český
Tělesná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Pracovní činnosti	1 hodina týdně - výukový jazyk český
PSHCE	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický

6.2 Škola B – stručný popis učebního plánu

V této kapitole stručně popíšu učební plán školy B. Neuvádím zde celý obsah učebního plánu, protože to není cílem této práce, ale zaměřím se pouze na informace, které jsou pro tuto práci podstatné.

Jak jsem již uvedla v kapitole 5.4.1, kurikulum Školy B bylo vytvořeno na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a škola má v souladu s ustanovením ve školském zákoně povolenou výuku některých předmětů, nebo části jejich vzdělávacího obsahu v anglickém jazyce.

Pro zajištění efektivní výuky je počet žáků ve třídě stanoven na 16. Na výuce každé třídy se podílejí vždy dva učitelé – český a zahraniční pedagog. Český pedagog je třídním učitelem.

Rozvrh hodin je sestaven tak, aby byla každodenní výuka rozdělena do dvou bloků – českého a anglického, které jsou dále rozděleny na jednotlivé vyučovací hodiny. Rozvrh může být podle potřeby vyučujících upravován, aby mohly být realizovány projekty a mezipředmětové vztahy, ale učitel musí dbát na to, aby byl splněn učební plán jednotlivých předmětů.

Učební plán povinných předmětů je doplněn nabídkou nepovinných předmětů, které jsou zahrnuty v ceně školného, a žákům je doporučováno je absolvovat, protože jsou vyučovány v anglickém jazyce a žáci tím tedy zvyšují své jazykové kompetence. Jedná se o tyto předměty: Společenské vědy, Anglická konverzace, Workshop (v tomto předmětu jsou integrovány obsahy a cíle předmětů matematika, pracovní činnosti, výtvarná výchova, informační a komunikační technologie a průřezová témata). V nabídce nepovinných předmětů je i další cizí jazyk, žáci si však podle preferencí mohou zvolit i výuku anglického jazyka.

Součástí vzdělávacího programu jsou i pobytové a výchovně vzdělávací akce. Mezi akce, které se realizují v každém ročníku, patří školy v přírodě, povinný plavecký výcvik, předmětové exkurze, třídní výlety, celoškolní a třídní projekty.

Hodnocení ve škole probíhá klasickým známkováním, škola však využívá ještě další formy hodnocení – dopis žákovi (slovní hodnocení, které žákovi i rodičům umožní detailnější informace o žakově prospěchu), a portfolio (informuje o žakově pokroku).

Přehled předmětů v jednotlivých ročnících

1. ročník

Český jazyk	9 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	4 hodiny týdně - 3 hodiny v českém j. + 1 hodina v anglickém j.
Prvouka	2 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně - 1 týden v českém j. + 1 týden v anglickém j.
Výtvarná výchova	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Tělesná výchova	2 hodiny týdně - 1 hodina v českém j. + 1 hodina v anglickém j.
Pracovní činnosti	1 hodina týdně - 1 týden v českém j. + jeden týden v anglickém j.

Nepovinné předměty

Anglická konverzace	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Společenské vědy	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Workshop	4 hodiny týdně – výukový jazyk anglický

2. ročník

Český jazyk	8 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	3 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	4 hodiny týdně - 3 hodiny v českém j. + 1 hodina v anglickém j.
Prvouka	2 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně - 1 týden v českém j. a 1 týden v anglickém j.
Výtvarná výchova	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický

Tělesná výchova 2 hodiny týdně -1 hodina v českém j. + 1 hodina v anglickém j.

Pracovní činnosti 1 hodina týdně -1 týden v českém j. + 1 týden v anglickém j.

Nepovinné předměty

Anglická konverzace 2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický

Společenské vědy 1 hodina týdně – výukový jazyk anglický

Workshop 4 hodiny týdně – výukový jazyk anglický

3. ročník

Český jazyk 8 hodin týdně – výukový jazyk český

Cizí jazyk (Aj) 3 hodiny týdně – výukový jazyk anglický

Matematika 5 hodin týdně - 4 hodiny v českém j. + 1 hodina v anglickém j.

IKT 1 hodina týdně - 1 týden v anglickém j. + 1 týden v českém j.

Prvouka 2 hodiny týdně – výukový jazyk český

Hudební výchova 1 hodina týdně - 1 týden v českém j. + 1 týden v anglickém j.

Výtvarná výchova 1 hodina týdně – výukový jazyk anglický

Tělesná výchova 2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický

Pracovní činnosti 1 hodina týdně - 1 týden v českém j. + 1 týden v anglickém j.

Nepovinné předměty

Anglická konverzace 1 hodina týdně – výukový jazyk anglický

Společenské vědy 1 hodina týdně – výukový jazyk anglický

Workshop 2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický

Další cizí jazyk 1 hodiny týdně – výukový jazyk dle výběru

4. ročník

Český jazyk	7 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	3 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	5 hodin týdně - 4 hodiny v č. j. + 1 hodina v a. j.
IKT	1 hodina týdně - 1 týden v anglickém j. + 1 týden v českém j.
Vlastivěda a přírodověda	2 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně - 1 týden v českém j. + 1 týden v anglickém j.
Výtvarná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Tělesná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Pracovní činnosti	1 hodina týdně - 1 týden v českém j. + 1 týden v anglickém j.

Nepovinné předměty

Společenské vědy	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Workshop	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Další cizí jazyk	1 hodina týdně – výukový jazyk dle výběru

5. ročník

Český jazyk	7 hodin týdně – výukový jazyk český
Cizí jazyk (Aj)	3 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Matematika	5 hodin týdně - 4 hodiny v č. j. + 1 hodina v a. j.
IKT	1 hodina týdně - 1 týden v anglickém j. + 1 týden v českém j.
Vlastivěda a přírodověda	3 hodiny týdně – výukový jazyk český
Hudební výchova	1 hodina týdně - 1 týden v českém j. + 1 týden v anglickém j.
Výtvarná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Tělesná výchova	2 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Pracovní činnosti	1 hodina týdně - 1 týden v českém j. + 1 týden v anglickém j.

Nepovinné předměty

Společenské vědy	1 hodina týdně – výukový jazyk anglický
Workshop	4 hodiny týdně – výukový jazyk anglický
Další cizí jazyk	1 hodina týdně – výukový jazyk dle výběru

7 Spolupráce českého a zahraničního pedagoga v bilingvní třídě

Tato kapitola se zabývá otázkou spolupráce českého a zahraničního pedagoga v bilingvní třídě. Výzkumnou metodou byl hloubkový rozhovor. Jak jsem již uvedla dříve, rozhovor jsem vedla se dvěma učitelkami z každé školy. Pro zajištění anonymity respondentek neuvádím jejich pravá jména. Paní učitelkám ze školy A jsem zvolila pseudonymy Alena a Andrea, paní učitelkám ze školy B Blanka a Barbora. Všechny zúčastněné paní učitelky mají s bilingvní výukou dlouholetou zkušenost. Rozhovory probíhaly na základě předem připravených otázek, které však tvořily pouze strukturu rozhovoru. Odpovědi byly následně kódovány a na základě kódů zanalyzovány a porovnány. Před zahájením kódování jsem si zvolila tyto kódy: plánování výuky, osnovy, hodnocení, rozdíly ve výuce, náročné pro pedagogy, náročné pro žáky, problémová místa, pozitiva bilingvní výuky, doporučení pro bilingvní výuku. Během samotného kódování vyplynuly ještě další kódy: řešení problému, rozdělení funkcí, postoj ostatních učitelů, asistentka učitele, skupinové vyučování.

Plánování výuky

První otázka se zabývala plánováním výuky v bilingvních třídách, jakým způsobem probíhá plánování v předmětech, které jsou vyučovány pouze v jednom z jazyků, a jakým způsobem v předmětech, které jsou vyučovány částečně v českém a částečně v anglickém jazyce.

Obě paní učitelky ze školy A mi nejdříve shodně odpověděly, že neplánují společně, protože jsou to dvě různá kurikula.

„Neplánujeme společně, protože jsou to dvě kurikula, plánuju já, nebo plánuje anglická učitelka.“ (Alena)

„V obou jazycích se učí třeba matematika, ale každý si to učí po svém, protože třeba sčítání a odčítání se učí trochu jinak v českém a trochu jinak v anglickém systému, takže oni si to plánují samostatně, protože ty testy, které jsou vyžadovány českou nebo britskou stranou jsou trochu jinak úrovně...každý si to učí po svém, a moc velká kooperace v tom co oni umí nebo ne v tom není.“ (Andrea).

Nicméně když se o průběhu plánování v jednotlivých předmětech rozhovořily více, tak došly k závěru, že mezi učiteli snaha o koordinaci učiva je.

„Ale vlastně když třeba potřebujeme něco, protože naše děti jsou o malinko níž než jsou britské děti, tak já je potřebuju dostat na tu úroveň, takže to, co oni dělají v té matici, protože jsou výš, tak já jim pomáhám. To vlastně znamená, že vím, co dělají a i v angličtině,nebo ta kolegyně mi řekne, co jim třeba nešlo, a když jim to vysvětlím česky, tak to daleko líp pochopí. Takže úplně společně neplánujeme, ale tak nějak víme, co děláme“.(Alena).

Obě paní učitelky ze školy B odpověděly, že se snaží probírané učivo koordinovat.

„Tak ta spolupráce funguje tak, že v předmětech, které jsou vyučovány částečně v českém a částečně v anglickém jazyce, což je tady v tom případě matematika a prvouka, se dohadujeme, jaká témata budeme probírat, a snažíme se na sebe navazovat.“(Blanka).

„Neplánujeme vyloženě společně, ale spíš se domlouváme, kde jsme a co budeme probírat.“(Barbora).

Z výpovědí všech učitelek vyplynulo, že v předmětech, které jsou vyučovány částečně v obou jazycích, probíhá společné plánování, které však může mít různou míru intenzity, což je ovlivněno osobností obou spolupracujících učitelů, a jejich ochotou se na společném plánování podílet. Zároveň vyplynulo, že učitelé mají přehled o učivu i v předmětech, které jsou vyučovány pouze v anglickém jazyce. V obou školách funguje tematické vyučování, je tedy snaha o propojení jednotlivých témat napříč předměty. Stejným způsobem se plánují i mimoškolní akce, které jsou na obou školách součástí kurikula. Vždy však záleží na lidském faktoru, v tomto případě na osobnosti zúčastněných učitelů, jakým způsobem spolupráce funguje.

Předměty vyučované v obou jazycích

Tato otázka se zabývala osnovami, podle kterých jsou vyučovány předměty vyučované v obou jazycích. Škola A i škola B má jinak zpracovaný vzdělávací program. Škola A ve svém vzdělávacím programu kombinuje oba vzdělávací programy – český i britský, a to i v předmětech, které jsou vyučovány částečně v českém a částečně v anglickém jazyce. Pro tyto předměty jsou dvoje osnovy, a žáci se učí podle českých i podle anglických učebnic.

„Ta matematika, oni se učí v angličtině ze své učebnice a u mě taky, ty mají anglickou, já českou, a já se to vlastně jenom tím snažím spojit, když dělám aktivity úplně mimo to české. Jinak ty učebnice nejsou stejné, oni dělají v matice i v češtině teoreticky něco jiného, ale já se to snažím propojit a pomoci jim“. (Alena).

„Podle britských i českých, a učitelé na britské straně mají systém koordinátorství, že vždycky jeden učitel koordinuje třeba matiku pro určitý ročník, a ten se snaží spolupracovat s českým učitelem a snaží se to časově zkoordinovat oba ty programy, jako tematicky, snaží se to změnit, aby se stejné téma učili ve stejnou dobu, to je velká snaha.“ (Andrea).

Vzdělávací program školy B je založen na českém RVP ZV. V předmětech, které jsou vyučovány v obou jazycích, se žáci učí převážně podle českých osnov a českých učebnic, v anglické části doplněných o prvky anglického kurikula. Učebnice mají žáci české, zahraniční učitel si připravuje vlastní materiály. Matematika na této škole je vyučována metodou profesora Hejného, pro kterou neexistuje v angličtině metodika, učitelé si tvoří pro výuku v angličtině vlastní učební materiály založené na této metodě. Zde je samozřejmě nezbytná spolupráce zahraničního učitele s českým vyučujícím, protože pro zahraniční učitele je tato metoda neznámá.

„Předměty v češtině se učí podle učebnic z nakladatelství Fraus, a předměty v angličtině nemají učebnice.“ (Barbora).

„Většinou ty bilingvní předměty probíhají podle českých osnov a učebnice používáme převážně české, převážně z nakladatelství Fraus, a samozřejmě, že si vyrábíme i vlastní materiály, a v anglických hodinách používají většinou vlastní materiály.“ (Blanka).

Hodnocení

Tato otázka se zabývala způsobem hodnocení v jednotlivých předmětech, a to zejména v předmětech, které jsou vyučovány kombinovaně v obou jazycích.

Na škole A mají žáci žákovské knížky, do kterých zapisují hodnocení oba učitelé. Od českého i anglického učitele dostávají žáci na konci každého trimestru (podle britského vzdělávacího systému je školní rok rozdělen na trimestry) slovní hodnocení, a v pololetí a na konci roku dostávají žáci české vysvědčení, kde jsou uvedeny pouze předměty, které

jsou vyučovány v českém jazyce. U předmětů, které jsou vyučovány v anglickém jazyce, je uvedeno viz anglické vysvědčení.

Kromě toho v britském systému mají po skončení každého stupně (Milepost), tzn. po ukončení Year 2, Year 4 a Year 6 testování (Assessments), kdy jsou žáci testováni a hodnoceni podle přesně uvedených kritérií.

„No a jinak jsou vysvědčení – anglické slovně a české jsou známky, a k tomu takové slovní shrnutí jakoby celkové, i jako s kým kamarádí a jak vůbec fungují a tak. Já to slovní hodnocení mám moc ráda, protože si myslím, že ty rodiče se toho dozví daleko víc.“ (Alena).

„Pod každou práci píšou stručný komentář, třeba jen jednu větu. Takže mají jenom slovní, jenom na těch assessments, který ale nejsou každý rok, tak tam se rozepíšou, na to mají takový šílený tabulky, kde je vypsány, co by měli zvládnout, a učitelé ta kritéria pak hodnotí.“ (Andrea).

Paní učitelka Andrea také zmiňovala zajímavý systém sebehodnocení žáků, který s britskou kolegyní ve třídě praktikují, ten ale paní učitelka Alena nezmiňovala, takže se nejedná o běžnou praxi, ale o praxi konkrétní učitelky.

„Při každé práci, z jakéhokoliv předmětu, tak mají 3 barvy – červenou, oranžovou, zelenou – a pak se sebehodnotí, jak mu ta práce šla. Červená znamená moc těžké, oranžová tak na půl, zelená easy peasy. Takže oni si po každé práci udělají puntík.“ (Andrea).

Na škole B mají žáci žákovské knížky, do kterých zapisují oba učitelé. V pololetí a na konci školního roku dostávají vysvědčení, které je doplněno o slovní hodnocení. V předmětech, které se vyučují kombinovaně, se oba učitelé dohodnou na výsledné známce.

„Hodnocení probíhá tak, že vlastně známkuje i ten český i ten anglický učitel, a potom se dohadují na konci každého pololetí, jako známku tedy dát na vysvědčení, a tu známku určují společně.“ (Blanka).

„Oběma učiteli jsou vždy hodnoceny podobné druhy aktivit – práce ve skupině, projekty, testíky, aktivita ve vyučování a podobně.“ (Barbora).

Rozdíly v učivu

Tato otázka se zabývala rozdíly v učivu jednotlivých předmětů, a zda tyto rozdíly působí žákům nějaké komplikace. Jak vyplývá z výpovědí všech čtyř učitelek, odlišností v učivu obou systémů je mnoho, a záleží hlavně na zúčastněných vyučujících, jakým způsobem se jim podaří tyto odlišnosti zvládat, a eliminovat tím komplikace, které žákům působí. Jelikož jsem se ve svém výzkumu zaměřila na první třídu (Year 2), tyto odlišnosti se týkají zejména nácviku čtení, psaní a počítání. Kromě rozdílů v metodice jsou i rozdíly v úrovni učiva, protože podle britského systému se žáci již v přípravce (Year 1) učí číst, psát a počítat do sta, na rozdíl od českého systému, kde je výuka v této třídě zaměřena pouze na přípravu a nácvik dovedností pro budoucí učení.

„Oni i v tom anglickém psacím písmu mají návaznost, ale mají tam jiná pravidla, že ty písmena vypadají trošku jinak, takže je to pro ně složitější občas, že někdo si to plete, někdo ne, ale ono se to pak srovná, je to jen o cviku, ale je to náročnější.“ (Alena).

„Další věc je nejen držení tužky, které teda Angličani neřeší, a to je si myslím špatně, protože ne každý učitel objedná ty trojhranné tužky, aby měli, a další problém teda je, že se píše teda tužkou, a Angličani píšou tužkou až do páté třídy, a až pak teda píšou propiskou, pero vůbec nemají, až do páté třídy perem prostě nesmějí. A to naopak teda v té české první třídě jsou šťastní, když už můžou psát perem. A musí teda zvládat oba ty skripty, což je pro některý taky náročný. A vůbec, jít tak rychle dopředu v obou těch jazycích.“ (Andrea).

„Hlavně teda v tom učivu matematiky, kdy teda matematika se učí metodou prof. Hejného, kdežto v té anglické části, tam se ten anglický učitel zaměřuje hlavně na to, aby děti znaly názvosloví matematické v angličtině, a takové spíš ty numerické výpočty, jednoduché slovní úlohy, ale matematika prof. Hejného tam není až tak probíraná jako v těch českých hodinách.“ (Blanka).

„...například v matematice Britové mají takovou tabulku, a vlastně i takový koberec mají, kde jsou jednotky a desítky, a po tom oni si prstíkem jedou, a tím se učí sčítat a odčítat. A to je fajn, je to fajn vědět, ale pro některé děti je to náročné, protože mají jeden systém,

druhý systém, a teď ještě musí oddělit, aha, teď se učím česky, a teď se učím anglicky, tak to musím dělat anglickým způsobem, a potom třeba jsou zmatení.“ (Andrea).

„No v matematice je to třeba hodně vidět, protože my máme v některých cvičeních, jako třeba zlomky, tak my je učíme nějak jinak česky a oni to učí jinak anglicky, no a tím pádem se jim to motá. Ale teď jsme zrovna měli nějaké školení na to, že si děti můžou vybrat, že někomu sedí česká verze, někomu anglická, a že když píšou nějaký testy nebo něco, tak si můžou vybrat, která ta varianta se jim líbí víc a je jim bližší, což je fajn.“ (Alena).

„Učivo, které se týká pouze České republiky, se vyučuje pouze v českém jazyce, a co se týká britských reálií, zase jenom v angličtině.“ (Barbora).

8 Jak učitelé hodnotí bilingvní výuku

Tato kapitola se zabývá hodnocením různých aspektů bilingvní výuky, na základě zkušeností vyučujících. První otázka byla zacílena na problémová místa bilingvní výuky a jejich případná řešení. V další části se budeme věnovat pozitivům a negativům, která bilingvní výuka přináší jednak pro vyučující a jednak pro žáky. V poslední části budou shrnuta doporučení pro pedagogy, kteří by s bilingvní výukou začínali.

Problémová místa bilingvní výuky

Některá problémová místa již byla zmíněna v předchozích kapitolách. V souvislosti s odlišnostmi ve výuce zmiňovaly paní učitelky nejčastěji problémy vyplývající z rozdílné metodiky obou systémů v různých oblastech učiva a i rozdíly v samotném obsahu učiva v jednotlivých ročnících. Např. v matematice se žáci už v Year 1 (Přípravka) učí sčítat a odčítat do 20, po desítkách až do sta, zatímco v českém programu probíhá pouze předmatematická příprava, v anglickém jazyce se již učí základy čtení a psaní. Naopak v britském systému není kladen důraz grafomotoriku a logopedii, a liší se i obsah učiva v jednotlivých předmětech. Byla zmiňována přírodověda, kde se žáci v britském systému neučí rozlišovat jednotlivé stromy nebo rostliny, ale v jiných oblastech jdou však více do hloubky, tady byla zmiňována např. historie, kdy se žáci po dlouhou dobu věnují pouze jednomu období, a to napříč všemi předměty, což je dáno tematickým vyučováním realizovaným na škole. Další období se potom probírají velice stručně.

„Vždycky ty britské třídy jsou výš než ty české v tom ročníku, pak se to malinko stírá, ale v té jedničce a ve dvojce hlavně je ten rozdíl vidět hodně. Protože když třeba přijdou děti do jedničky, tak my vlastně děláme v jedničce do deseti, ale oni už jedou do dvaceti, občas do stovky, takže jsou daleko, speciálně ta matematika je hodně vidět, i ta angličtina.“ (Alena).

„Tak hlavně i v tom psacím písmu, oni mají i to anglické návazné, ale mají tam jiná pravidla, že ty písmena vypadají trošku jinak, takže stejně je to pro ně složitější, takže někdo si to plete, někdo ne, ale ono se to pak srovná, protože ono je to jenom o cviku. Ale ten začátek je náročnější.“ (Alena).

„Nebo třeba my se učíme rozeznávat stromy, a Britové řeknou to je strom, jaké má části a tím to končí, ale pro nás je tohle málo, nám tohle přijde jako znalost, kterou by měli mít, ale možná to záleží i na učiteli.“ (Andrea).

„Ty testy, který jsou vyžadované českou nebo britskou stranou, jsou trošku jinak úrovnově, protože tam vyžadují už na konci druhý třídy jejich, což je česká první, už začátky násobilky.“ (Andrea).

Jako další problémová místa byla nejčastěji zmiňována jednak časová náročnost tohoto typu výuky, dále pak nároky na žáky vyplývající z nutnosti fungovat během dne střídavě ve dvou jazycích a způsobem očekávaným v tom kterém jazyce a v neposlední řadě schopnost probrat učivo dvou vzdělávacích programů současně.

V rozhovoru jsem zjišťovala také to, zda někdy dochází k situacím, že žáci tento typ výuky neovládají, a musí přejít na klasickou školu, ať již českou, pokud se jedná o žáky české národnosti, nebo britskou, pokud se jedná například o žáky z bilingvních česko-anglicky mluvících rodin. Z výpovědí všech učitelek vyplývá, že k takové situaci by vzhledem k náročnosti tohoto typu výuky mohlo dojít, nicméně stává se tak zcela výjimečně, protože obě školy mají propracovaný systém přípravného ročníku a přijímacích zkoušek, které tyto situace eliminují. Takto paní učitelky odpovídaly na otázku, zda se stává, že nějaký žák tento typ výuky neovládá a musí přestoupit na klasickou školu.

„Nemyslím, že by se to stávalo.“ (Barbora).

„To se úplně nestává, většinou tedy oni si velmi brzy zvyknou, tím že ale vlastně už chodí s nějakou úrovní angličtiny do té první třídy. Samozřejmě u žáků, kteří jdou s nulovou angličtinou, by se to mohlo stát. To se teď ale nestává, protože tím, že u zápisu prochází zkouškou z angličtiny, tak už se to teď téměř nestává, tak s tím problém není.“ (Blanka).

„Zatím se to nestalo, ale teď máme jednoho klučíka, který je Asperger, a má autistickou poruchu, zatím to zvládá, ale jemu vyloženě doporučili, že by neměl procházet těma dvěma jazyky, protože toho má jednu tolik. Takže ten to má vyloženě doporučené, ale rodiče s tím nesouhlasí. Jsou děti, které by to nemusely dát, a když je to pro ně náročné, tak doporučujeme buď jenom britskou, nebo jenom českou třídu. Jenže rodiče s tím většinou nesouhlasí.“ (Alena).

„Když se nám zdá, že by to někdo nezvládal, tak se mu doporučí buď jen britská, nebo česká škola.“ (Andrea).

Hodnocení z pozice pedagogů

Hodnocení bilingvní výuky jsem rozdělila do dvou částí, a to na hodnocení z hlediska pedagogů, a hodnocení z hlediska žáků. Z hlediska pedagogů je bilingvní výuka vnímána všemi respondentkami velice pozitivně, i přes nároky, které na ně tento způsob výuky klade.

Jako negativní aspekty bylo nejčastěji uváděno: velká časová náročnost z hlediska příprav a dalších souvisejících činností, nedostatečná komunikace se zahraničním pedagogem, potřeba hledání kompromisů při kombinování dvou kurikul.

Všechny paní učitelky však zároveň tuto výuku hodnotily i přes uvedená negativa kladně. Jako pozitiva vnímaly nejčastěji zdokonalení v anglickém jazyce z důvodu potřeby komunikace se zahraničním kolegou, seznámení s novými učebními metodami, pestrá náplň práce. Takto odpovídaly na otázky ohledně negativ a pozitiv bilingvní výuky:

„No když jsou ostatní pedagogové takoví, se kterým se dá mluvit, tak se dá časově ušetřit i na nějakých schůzích, ale když je tam někdo, kdo se pořád musí prosazovat, tak to je potom těžké, a takoví tam taky jsou.....a co se mi teda nelíbí, někteří Britové, i když je to česko-britský program, tak nějaká britská myšlenka má vždycky přednost, a s tím já teda nesouhlasím....A pak taky český učitel musí dělat všechno dvakrát, on musí dělat i docházku tomu anglickému učiteli, takže ten český pedagog v tomto systému, když je napojený na tu britskou školu, dělá všechno dvakrát. A vlastně je i zodpovědný za to, když se píšou reporty, že kontroluje, co ten Brit napsal, aby to bylo jako dobře.“ (Andrea).

„No náročné je to, že škola je dlouhá, máme dvě kurikula, a někdy je to docela těžké skloubit, když vlastně ty aktivity se řídí podle Britů, a máme třeba akci celý den, kdy máme mít českou výuku, a musíme to pak dohánět. Náročné to je, ale zase je to výzva, a vždycky to nějak dotáhneme. Musíme tím prostě nějak se ctí projít, a naučit je tu látku, co potřebujeme.“ (Alena).

„Jako náročné vnímám špatnou komunikaci s některými učiteli, a to je pak v té bilingvní výuce problém, tam je důležité, aby ta komunikace fungovala.“ (Barbora).

„No někdy je náročné, jak jsou rozdílná ta kurikula, domluvit se na tom, jakým způsobem by ta výuka měla probíhat, tak musíme samozřejmě trošku upozadit to třeba, jak bychom normálně jeli, ale musíme se prostě domluvit, co vezmeme z toho anglického kurikula a co z toho českého.“ (Blanka).

„No pro žáky i pro učitele je to ta jazyková vybavenost, a je to i to proniknutí do toho jiného kurikula, do toho jiného systému, ten pedagog musí mít přehled o těch jiných vyučovacích metodách, je tam pořád se co učit, ty učitelé jsou žádáni, aby vymýšleli nové věci, aby se rozvíjeli. A všichni mají možnost, najít si dvakrát za rok školení, které by ho zajímalo, a škola to zaplatí a jsou na to i uvolnění z pracovní doby, což si myslím, že je hodně super.“ (Andrea).

„No je to prostě práce, kterou mám ráda, ale daleko voňavější, má tam daleko víc úhlů, můžeš si vzít něco z češtiny, něco z angličtiny, protože nesouhlasím s tím, že tady to je špatně, a tady to je výborně, vždycky je něco, co je mi bližší, a tak si vyberu, co chci, a to záleží jen na mě, čím si to obohacím. A máme tam hodně národností, spolupráce s anglickými učiteli je neskutečná, celkově to má prostě takový jiný nádech, jsem spokojená. Neumím si představit, že bych byla jenom v českém prostředí. A co se týče těch různých kultur, to je taky hodně zajímavé.“ (Alena).

„No těch pozitiv je hodně, asi aktivní užívání cizího jazyka, získávání nových zkušeností, poznávání nových výukových metod, komunikace se zahraničními kolegy....“ (Barbora).

„Tak pro pedagogy je to samozřejmě postupné zvyšování úrovně jejich angličtiny v neustálé komunikaci s rodilými mluvčími, na druhou stranu pro rodilé mluvčí i s těmi českými pedagogy dochází k tomu, že některá ta slova, některé fráze také oni získávají, pak jsou to nové postupy, ať už z české nebo z anglické strany co se týče pedagogiky, takže je to přínosné pro všechny.“ (Blanka).

Hodnocení z pohledu žáků

Z výpovědí všech zúčastněných paní učitelek vyplývá, že bilingvní výuku považují v mnoha aspektech pro žáky náročnou. Nejčastěji byla zmiňována náročnost časová, protože již od přípravného ročníku (Year 1), kde jsou děti ve věku 5 a 6 let, mají výuku od 8.30 do 15 hodin.

Dalším náročným aspektem je nutnost přepínání mezi dvěma jazyky během vyučování, (tuto schopnost však zároveň všechny respondentky označily jako pozitivum), nutnost rozlišovat, který způsob práce použít v české a v anglické výuce, velký objem učiva.

Všechna jmenovaná negativa však byla dotazovanými učitelkami označena jako dočasná s tím, že v pozdějším věku si žáci tento způsob výuky osvojí, a nebude jim činit obtíže.

„No je to dlouhý, pro ty malé děti ta výuka, pro tak malé děti je to dlouhé, aby udržely tu pozornost. Ty děti jsou malé, a učí se ne od 8 do 12, ale od 8.30 do 15, plus ještě kluby, a jsou nuceny během jednoho dne mluvit jak česky tak anglicky a to je náročné. No a pak taky ty kluby. Škola nabízí širokou škálu klubů, které jsou buď teda místo oběda, nebo pak od 3 do 4 nebo do půl 5, a některé děti jsou zapsané na polední i odpolední, a ty tím teda pak trpí, to se pak teda odrazí v chování, nebo tak.“

„Tak samozřejmě u těch malých dětí je tam to, že musí přepínat v těch předmětech mezi jednotlivými jazyky, zvlášť pokud ta angličtina není na takové úrovni, aby toho byly schopny, tak to je zezачátku velmi náročné. A taky je ta škola dlouhá.“ (Blanka)

„No mají hodně předmětů, je na ně kladeno hodně požadavků, škola je dlouhá.“ (Barbora).

Ve výsledku však všechny učitelky hodnotí bilingvní výuku velice kladně. V první řadě je uváděno osvojení anglického jazyka na úrovni rodilého mluvčího. Žáci – absolventi bilingvního programu – jsou schopni plynule přecházet z jednoho jazyka do druhého, a jsou schopni dalšího studia v každém z obou jazyků. Jako další pozitivum bylo uváděno multikulturní prostředí, poznávání nových vyučovacích metod a postupů.

„No vidím toho hodně, hlavně to mezinárodní prostředí, s tím, že my mluvíme česky a na chodbě už s nimi mluvím anglicky, abychom zapadli do toho prostředí co nejvíc, ale je to o tom, že klikne se, a je čeština, klikne se, a je angličtina, moc to neřeší, je jim úplně jedno, jestli mají české kamarády nebo jestli mají anglické, nebo se přizpůsobí, když oni mluví česky a přijde někdo k nim anglicky, tak už brebentí anglicky, je to hodně bohaté i z toho sociálního pohledu, poznávají ty země, je to zas něco úplně jiného, a myslím si, že to není pozitivní jen pro ty děti, ale i pro nás.“ (Alena).

„Kromě angličtiny třeba to, že některé učivo žáci zpracují dvakrát, pokaždé v jiném jazyce, rozdílným způsobem, v rozdílném rozsahu, stávají se tak odborníky. No a samozřejmě

rozšiřování slovní zásoby přímo v daném oboru, např. v přírodopise, v matematice.“(Barbora).

„Tak jednoznačně ta angličtina, ta úroveň té angličtiny se velmi rychle zvyšuje. To znamená, že ty děti jsou skutečně schopné v první třídě velmi dobře komunikovat v angličtině, a než dojdou do deváté třídy, tak mají tu úroveň v podstatě jako rodilí mluvčí, takže to je nesporně velká výhoda.“(Blanka).

„No pro žáky určitě ta slovní vybavenost, a i to proniknutí do jiného kurikula, do toho jiného systému, a pak i ta interakce těch dětí z bilingvního i mezinárodního programu, které jsou nuceny být o přestávkách spolu. Já si myslím, že je to dobrý program, protože jak se říká, kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem, ale nezapomenout na to, že druhý jazyk, to nejsou jenom slova, ale aby to člověk zvládnul, musí vědět i něco o té kultuře. Takže to si myslím, že ty bilingvní školy nabízejí, tam to jde i skrz tu kulturu, tam se to propojuje.“(Andrea).

Doporučení pro pedagogy začínající s bilingvní výukou

Na závěr jsem požádala paní učitelky, aby na základě svých zkušeností s bilingvní výukou daly doporučení pedagogům, kteří by s bilingvní výukou začínali. Nejčastěji byla uváděna důležitost vzájemné komunikace mezi oběma učiteli. Dále všechny paní učitelky uvedly, že by rozhodně doporučily, aby spolu učitelé co nejvíce společně plánovali, chodili si navzájem na hospitace, nebo pokud je to možné, aby v některých hodinách vyučovali společně a výuku společně reflektovali. Dále bylo doporučeno, aby začínající učitelé dostávali mentora, který by je v začátku prováděl a mohli se na něj obrátit o radu. Také byla doporučena tolerance a otevřenost k jiným metodám a přístupům, zároveň však by však neměl pedagog ustupovat ze svých postojů, pokud je přesvědčen o jejich důležitosti.

„Rozhodně bych doporučila, aby spolu učitelé společně plánovali, a pokud je to možné, aspoň pár hodin týdně, aby společně vyučovali, a společně pak reflektovali. Mimo jiné to slouží jako vzor pro žáky, jak se k sobě chovat, jak spolu komunikovat, jak spolupracovat, atd.“(Barbora).

„No je to hlavně o komunikaci, mezi těmi vyučujícími, mezi tím rodilým mluvčím a tím českým vyučujícím, chce to hlavně trpělivost a rozhodně si připravovat ty hodiny důsledně, a samozřejmě hodně záleží i na těch osobnostech těch pedagogů.“ (Blanka).

„No já bych určitě všechny začínající učitele poslala nejdříve na rok nebo na dva do těch britských tříd, protože jak to vidím já, ten, kdo dříve dělal v britském programu, tak to dělá půl na půl, má tu angličtinu rád, nebo to má malinko pod kůží. Když ale přijde český učitel, který dělal jen v české škole, je to strašně těžký, aby zapadnul, je to vždycky znát. A mám pocit, že ty učitelé pak bojují, protože to neumí, nebo neví, nebo je jim to prostě cizí. Myslím si, že by měli vědět z obojího. Protože já tam tu angličtinu hodně mám, tak pro mě je to takové přirozené, absolutně jednoduché, vybalancovat to půl na půl. Ale u hodně kolegyň vidím, že to tam jede hodně česky. A bylo by fajn, kdyby si našli nějakého mentora, což třeba u nás není.“ (Alena).

„No první rok bude vždycky náročný, protože budou muset vstřebat, jak funguje ten systém, ale to je asi v každém novém zaměstnání, nicméně být otevřený a bavit se s těmi ostatními učiteli, ať jako si pomůžou, ať jako si poradí, a asi nelpět na jednom systému, protože ne každý systém funguje na každé dítě, a budou teda muset zkoušet a kombinovat, ale zase nebát se prosadit něco, o čem je přesvědčený, že funguje.“ (Andrea).

9 Srovnání učebních plánů

Při srovnání učebních plánů obou škol je patrné, že skladba povinných předmětů, vyučovaných v českém a v anglickém jazyce a jejich časová dotace je v obou školách velice podobná. V prvním ročníku (Year 2) na škole A mají žáci 16 vyučovacích hodin týdně vyučovaných v českém jazyce, a 8 vyučovacích hodin týdně vyučovaných v anglickém jazyce. V prvním ročníku (Year 2) na škole B mají žáci v průměru 16 vyučovacích hodin týdně vyučovaných v českém jazyce a 6 vyučovacích hodin týdně vyučovaných v anglickém jazyce. (Uvádím v průměru, protože na této škole jsou některé předměty vyučovány jeden týden v anglickém jazyce a jeden týden v českém jazyce).

Každá škola má jinak řešenu výuku v anglickém jazyce, která není vymezena učebním plánem.

Škola A má v rámci výuky 2 vyučovací hodiny týdně, během kterých probíhá Assembly v anglickém jazyce. (Assembly jako tradiční součást výuky vychází z britského školského systému). Jedna vyučovací hodina týdně je vyhrazena návštěvě knihovny, kde probíhá čtení v anglickém jazyce. Všichni žáci mají také 3 vyučovací hodiny týdně EAL (English as an Additional Language) – program na doučování anglického jazyka pro žáky – cizince. V celkovém součtu mají tedy ještě celkem 7 hodin anglického jazyka navíc. Tato výuka je zahrnuta v rozvrhu, povinná pro všechny žáky.

Škola B má oproti tomu blok nepovinných předmětů vyučovaných v odpoledních hodinách v anglickém jazyce, které jsou již obsaženy ve školním, a žákům je doporučováno se této výuky účastnit. Jedná se o tyto předměty: anglická konverzace – 3 hodiny týdně, Workshop (v tomto předmětu jsou integrovány obsahy a cíle předmětů matematika, pracovní činnosti, výtvarná výchova, informační a komunikační technologie a průřezová témata) – 2 hodiny týdně, společenské vědy – 2 hodiny týdně. V součtu tedy mají žáci dalších 7 hodin výuky v anglickém jazyce navíc, stejně jako na škole A.

Na škole A je učivo v předmětech vyučovaných částečně v českém a částečně v anglickém jazyce vyučováno částečně podle českých a částečně podle britských osnov a učebnic. V prvním ročníku se jedná o matematiku a psaní, které se učí dvěma různými způsoby, žáci tedy musí ovládat oba způsoby, což je pro některé žáky obtížné. Další komplikace

vznikají ve vyšších ročnících, kdy není možné zvládnout obsah učiva českého i britského kurikula, a žáci se musí rozhodnout, zda v dalším studiu budou chtít pokračovat na českých nebo zahraničních školách, a na základě tohoto rozhodnutí se samostatně potřebné učivo doučit, často formou pravidelného mimoškolního doučování.

Na škole B jsou v prvním a druhém ročníku všechny povinné předměty vyučovány podle českých osnov. Výuka čtení probíhá genetickou metodou, která je podobná výuce čtení v anglickém jazyce, a písmo se učí Comenia Script, které je podobné anglickému písmu, žáci tedy nemají problém s kombinací různých metod. Tato situace nastává až ve vyšších ročnících, kde jsou některé předměty vyučovány částečně podle britských a částečně podle českých osnov. Jak již bylo uvedeno dříve, na této škole je matematika vyučována metodou profesora Hejného, pro kterou ještě nebyla v anglickém jazyce vyvinuta metodika, pokud tedy žáci plánují pokračovat v dalším studiu v zahraničí, je potřeba, aby se doučili učivo matematiky podle britských osnov.

10 Zhodnocení přínosů a rizik

Jak vyplývá z výzkumného šetření, největšími přínosy bilingvní výuky v rámci mezinárodní školy jsou jazykové kompetence žáků v anglickém a v českém jazyce, výuka realizovaná na základě dvou různých kurikul, seznámení s britskou kulturou a multikulturní výchova spontánně probíhající v každodenním životě školy.

Jako rizikové faktory jsou vnímány náročnost tohoto typu výuky a nereálnost zvládnout rovnoměrně obsah učiva z obou kurikul. Z tohoto důvodu jsou žáci a jejich rodiče nuceni se včas rozhodnout, v jakém typu studia budou chtít nadále pokračovat, zda na českých školách, nebo na zahraničních, a s ohledem na tyto plány si samostatně doplňovat potřebné učivo, nejčastěji formou pravidelného doučování.

Přestože se jedná o náročný program, podle výpovědí paní učitelek z obou škol se nestává, že by někteří žáci tento program nezvládli. Obě školy také zaznamenávají vysokou úspěšnost svých absolventů v přijímacích řízeních na střední školy. Z toho vyplývá, že obě školy mají efektivně zpracované přijímací řízení do bilingvního programu i učební plán, který obsahuje učivo dvou kurikul.

11 Výsledky výzkumu

Jak vyplynulo z výzkumného šetření, každá ze zkoumaných škol má bilingvní výuku organizovanou jiným způsobem.

Škola A má vzdělávací program sestavený na základě kombinace RVP a Britského národního kurikula. Předměty, které jsou vyučovány v obou jazycích, jsou zároveň vyučovány podle obou kurikul. Toto řešení má samozřejmě své meze, a to zejména časovou náročnost, a nerealizovatelnost probrat učivo obou kurikul. To klade nároky na spolupráci obou vyučujících, českého i rodilého mluvčího, kteří musí sestavit vzdělávací plán tak, aby učivo obou kurikul efektivně zkombinovali. Z hlediska žáků je toto řešení náročné z důvodu různých vyučovacích metodik v různých předmětech, které se pak musí žáci naučit rozlišovat, a z důvodu časové náročnosti tohoto typu studia. Pozitivem tohoto řešení však je, že žáci získají širší spektrum znalostí a mohou více proniknout do britské kultury. Ta stejná pozitiva přináší tento způsob organizace i pedagogům.

Škola B má vzdělávací program sestavený na základě RVP, částečně doplněný o učivo podle Britského národního kurikula, s tím, že některé předměty jsou zcela nebo částečně vyučovány v anglickém jazyce. Tyto předměty jsou v prvních dvou ročnících vyučovány podle českého kurikula, a českou metodikou, vyučující si tvoří vlastní materiály. I toto řešení má však svá úskalí. Na škole B probíhá výuka matematiky metodou prof. Hejného, na kterou však dosud nebyla vytvořena metodika v anglickém jazyce a zahraniční pedagogové s touto metodou nemají zkušenosti. Tvoří si vlastní učební materiály a což je pro oba pedagogy, kteří se na tvorbě materiálů podílejí poměrně časově náročné. Předměty vyučované v anglickém jazyce podle britského kurikula jsou žákům nabízeny jako blok nepovinných předmětů, které jsou však žákům doporučovány navštěvovat, z tohoto důvodu jsou i obsažené ve školním. Jako pozitivum tohoto řešení vnímám skutečnost, že žáci se učí číst, psát a počítat pouze jednou metodou, nemusí tedy řešit, jakou metodu v danou chvíli zvolit.

Na základě rozhovorů s učiteli ohledně hodnocení bilingvní výuky na mezinárodní škole byla shodně jmenována vysoká náročnost pro žáky, jednak z důvodu dlouhého vyučování již od přípravného ročníku (Year 1), a jednak z nutnosti přepínat mezi oběma jazyky v průběhu celého vyučování. Obě školy však mají propracovaný systém přijímání žáků do

těchto programů, a na základě výpovědi učitelů nedochází k situaci, že by některý žák tento typ výuky nezládal a byl nucen přestoupit na klasickou základní školu, přestože je tato výuka bezpochyby náročná. Jako náročné pro žáky hodnotili učitelé také fakt, že žáci navštěvují po vyučování ještě celou řadu kroužků a mimoškolních aktivit, a tráví tak ve škole hodně času. Podle mého názoru to však není záležitost školy, ale do větší míry rodičů, kteří dětem tyto aktivity organizují.

Z výpovědi učitelů dále vyplývá, že vysoké nároky jsou kladeny i na vyučující, kteří v bilingvním programu vyučují. Nejčastěji byla zmiňována časová náročnost, při plánování a organizaci společných aktivit, dále pak nutnost probrat potřebné učivo v kratším časovém úseku na úkor výuky v druhém jazyce. Zároveň by však všechny paní učitelky uvítaly možnost, aby mohly se zahraničním pedagogem více plánovat, chodit vzájemně na observace a společně reflektovat výuku. Dále byla zmiňována potřeba vysoké míry tolerance při spolupráci s ostatními vyučujícími, zároveň však potřeba chránit si své zájmy.

V celkovém hodnocení však hodnotily všechny paní učitelky bilingvní výuku velice kladně a jako velmi přínosnou pro žáky i vyučující. Zmiňována byla v první řadě skutečnost, že žáci, kteří absolvují tuto výuku, dosáhnou znalosti cizího jazyka, v tomto případě konkrétně angličtiny, na úrovni rodilého mluvčího. Jako další pozitivně hodnocená skutečnost bylo hlubší poznání jiné kultury, a v širším kontextu mezinárodní školy i jiných kultur, a možnost následného studia na zahraničních středních školách nebo univerzitách.

12 Doporučení pro zefektivnění bilingvní výuky

V této kapitole se na základě analýzy získaných dat pokusím stanovit doporučení, která by mohla vést k zefektivnění bilingvní výuky.

Základem úspěšné bilingvní výuky je promyšleně sestavený učební plán, který zohledňuje specifika českého i britského kurikula a učivo vhodně kombinuje, protože není reálné probrat celý obsah učiva z obou kurikul.

Pozitivní ohlasy v tomto směru ze strany vyučujících jsem zaznamenala na Škole B, kde probíhá výuka čtení genetickou metodou a výuka psaní písmem Comenia script. Obě tyto metody jsou podobné metodám, jakými se učí číst a psát žáci v britském systému, žáci tedy nemají problém s tím, že by se jim metody pletly.

Z hlediska výuky matematiky jsou názory protichůdné. Obě paní učitelky ze Školy A sice označily výuku matematiky dvěma různými způsoby (českým a britským) jako náročnou a pro děti matoucí, nicméně připustily, že žáci si postupně na dva různé způsoby zvykají a znalost různých metod ve vyšších ročnících označily jako výhodu. Při plánování dalšího studia v zahraničí je pak tato znalost nutná. V prvních dvou ročnících se tyto problémy týkají pouze výuky čtení, psaní a matematiky.

Ve vyšších ročnících pak nastává problém u dalších předmětů, zejména přírodovědy a historie, kdy se žáci učí učivo podle českých i britských osnov. Učivo z obou kurikul však není reálné z časových důvodů obsáhnout, a některé oblasti se musí vynechat. Žákům potom chybí slovní zásoba nebo terminologie. To je potřeba brát v úvahu při plánování dalšího studia, a žáci se musí potřebné učivo samostatně doučovat, podle potřeby buď v českém, nebo anglickém jazyce.

Dalším důležitým prvkem bilingvní výuky je mentor, který se orientuje v britském i českém systému, který začínající učitele do bilingvní výuky zaškolí, a na kterého by se mohly kdykoliv obrátit. Systém mentorství ani na jedné ze zkoumaných škol nefunguje, nicméně všechny paní učitelky by toto řešení považovaly za přínosné.

S tím souvisí i další aspekt, který ve své výpovědi zmínila jedna paní učitelka, a který mohu potvrdit i z vlastní zkušenosti, a to je důležitost otevřenosti a respektu k britskému školskému systému. Tato paní učitelka uvedla, že by nejdříve všechny učitele poslala na

rok nebo na dva do mezinárodního programu, aby se mohli více seznámit s britským způsobem výuky a byli k němu pak otevření. V praxi se bohužel často stává, že učitelé si neuvědomují, že jsou součástí bilingvního programu, a vyučují stejně, jako kdyby učili na klasické základní škole, v krajním případě se proti britské výuce vymezují. Mentor nebo důkladné zaškolení do britského systému, by mohlo být řešením tohoto problému.

Dalším, v rozhovorech nejčastěji zmiňovaným předpokladem úspěšné bilingvní výuky, byla vzájemná komunikace mezi oběma učiteli. Všechny vypovídající paní učitelky shodně uvedly, že by uvítaly více společného plánování, které v současné době ve všech třídách probíhá pouze nahodile, a spíše jen v případě potřeby. Dále všechny paní učitelky uvedly, že by ocenily častější možnost vzájemných hospitací se zahraničním pedagogem, jejich reflexe, a alespoň v některých hodinách možnost tandemové výuky. Vzájemná komunikace mezi učiteli sice závisí na zúčastněných učitelích, ale jen do jisté míry. Při tvorbě rozvrhů a učebních plánů by na toto mělo být pamatováno, a společná výuka a možnost vzájemných hospitací by měla mít v rozvrhu svůj prostor.

Jak uvedla další paní učitelka, ani jeden ze systémů není jen bílý, nebo jen černý. A v tom je velká výhoda bilingvní výuky, že si z každého systému může vzít to lepší, že umožňuje učitelům zvolit si to, co jim více vyhovuje. Tato paní učitelka také zdůraznila, že je důležité být otevřený, ale zároveň si stát za svým, když jsme o něčem přesvědčeni, že je to důležité. Stejně, jako čeští učitelé někdy nahlízejí na výuku stereotypně, a uznávají pouze své osvědčené postupy, platí i naopak, že někteří zahraniční učitelé nejsou otevření k českým postupům.

Na závěr bych ještě dodala, že je třeba dávat pozor na přetěžování dětí. Toto není zcela v kompetenci vyučujících, často tyto tendence plynou od rodičů, ale škola a učitelé by se měli snažit tyto tendence korigovat.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, jakým způsobem je organizována bilingvní výuka na mezinárodní škole. Mezinárodní škola je specifická tím, že poskytuje vzdělání žákům žijícím mimo svou vlast, nejčastěji z důvodu pracovních povinností jejich rodičů. Mezinárodní školy mají vzdělávací program vycházející z národního kurikula dané země. Nejrozšířenější jsou školy britské, americké a francouzské, ale existují i školy německé, japonské a mnoho dalších. Na mezinárodních školách probíhá vzdělávání v jazyce země, jejíž kurikulum škola následuje, tzn. na britských a amerických školách v anglickém jazyce, na francouzské škole ve francouzštině, atd. Mohou zde studovat jak žáci cizinci, tak žáci, kteří jsou občany cílové země, ale rodiče jim chtějí poskytnout vzdělání v jiném než mateřském jazyce. Pokud tedy mluvíme o mezinárodních školách v kontextu České republiky, studují zde jak žáci – cizinci, kteří na území České republiky žijí pouze dočasně, tak žáci české národnosti, kteří zde žijí trvale.

Žáci české národnosti mají ze zákona povinnost absolvovat povinnou školní docházku v českém jazyce. Žáci, kteří navštěvují mezinárodní školy a studují v jiném než českém jazyce, mají povinnost skládat srovnávací zkoušky na kmenové základní škole. Z těchto důvodů otevírají některé mezinárodní školy bilingvní programy, určené českým žákům, kteří tak mohou splnit povinnost povinné školní docházky v českém jazyce a zároveň se vzdělávají i v cizím jazyce. Bilingvní výuku vymezuje i školský zákon, kde jsou stanoveny podmínky této výuky, a školy, které tyto podmínky splňují, získávají akreditaci MŠMT. Oproti bilingvní výuce na klasických základních školách je bilingvní výuka na mezinárodní škole specifická tím, že vzdělávací program je tvořen kombinací dvou kurikul. Právě na tento typ bilingvní výuky je zacílena tato práce.

V první, teoretické části, jsem vymezila pojmy bilingvismus, bilingvní výuka a mezinárodní školy. Ve druhé, výzkumné části, jsem pak prostřednictvím případové studie zkoumala organizaci bilingvní výuky na dvou pražských mezinárodních školách. Pro srovnání jsem vždy nejdříve popsala organizaci výuky v mezinárodním programu na každé škole, a v další kapitole v bilingvním programu. Jako metodu výzkumu jsem zvolila analýzu dokumentů a hloubkový rozhovor se dvěma učitelkami z každé školy.

Jak vyplývá z této práce, bilingvní výuku lze organizovat různými způsoby, z nichž každý má svá pozitiva i negativa.

Škola A má obě kurikula zastoupena přibližně stejným poměrem. Žáci mají možnost seznámit se s oběma kurikuly a naučit se pracovat různými způsoby a metodami. Nelze však obsáhnout všechno učivo z obou kurikul, žáci mohou mít zpočátku problém rozlišit, kdy použít který postup, metody se jim mohou plést.

Škola B má na prvním stupni více zastoupeno české kurikulum. Toto řešení se jeví jako snadnější pro žáky, kteří se číst, psát i počítat učí pouze jednou metodou. Vzhledem k tomu, že na této škole se vyučuje matematika metodou profesora Hejného, pro kterou nebyla vypracována metodika v anglickém jazyce, klade toto řešení vysoké nároky na pedagogy. Čeští vyučující musí do metody zaškolovat zahraniční pedagogy a společně pak vytvářejí učební materiály pro tuto metodu v anglickém jazyce.

Dále z výzkumného šetření vyplynulo, že pro úspěšnou realizaci bilingvní výuky je naprosto zásadní spolupráce mezi českým a zahraničním pedagogem. V ideálním případě by oba vyučující měli společně plánovat, chodit vzájemně na observace do svých hodin a výuku následně reflektovat, a alespoň některé hodiny vyučovat tandemově. Důležitým prvkem, který byl opakovaně zmiňován, a který na obou školách chybí, je také systém mentorství pro pedagogy začínající s bilingvní výukou.

Během výzkumného šetření mě velice zaujaly některé skutečnosti, které považuji za přínosné pro jakoukoliv, nejen bilingvní, výuku.

Na škole A je ve všech třídách prvního stupně přítomna po celou dobu výuky asistentka učitele. Není vázána na žáka se speciálními potřebami, pokud je takový žák ve třídě, má svou vlastní asistentku. Asistentka učitele pomáhá oběma učitelům – českému i zahraničnímu – ve výuce, s přípravou pomůcek, administrativou apod. S tím souvisí i možnost skupinového vyučování, které je na této škole běžně uplatňováno. Žáci často pracují ve skupinách, do kterých jsou rozděleny podle svých schopností v jednotlivých předmětech, a na základě tohoto rozdělení dostávají úkoly různé náročnosti. (Žáci samozřejmě nevědí, že jsou rozděleni podle schopností). Toto řešení umožňuje věnovat se žákům cíleně podle jejich potřeb s ohledem na maximální rozvoj jejich schopností a

přítomnost asistentky učitele ve třídě společně s maximálním počtem 16 žáků umožňuje individuální přístup ke každému žákovi.

Mohu říci, že i přes uvedená negativa považuji bilingvní programy, realizované na zkoumaných školách, za velice dobré. Obě školy stále pracují na dalším rozvoji těchto programů, i na profesním rozvoji svých pedagogů.

Seznam použitých informačních zdrojů

- BALADOVÁ, G. *Cizí jazyky napříč předměty 1. stupně ZŠ. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISNB 978-80-87000-15-1.*
- BENEŠOVÁ, B., HLAVÁČOVÁ, M. *Cizí jazyky pro život: Nebojte se CLIL. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2015. ISBN 978-80-86956-79-40.*
- BENEŠOVÁ, B., VALLIN, P. *CLIL – inovativní přístup nejen k výuce cizích jazyků. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015. ISBN 978-80-7290-821-9.*
- BLACK, D.R., ARMSTRONG, P. *Some aspects of staff development in international schools. International Journal of Educational Management, 1995, 9 (4), 27-33.*
- COYLE, D., HOOD, P., MARSH, D. *CLIL Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. ISBN 978-0-521-13021-9.*
- ČERNOUŠKOVÁ, M. *Mezinárodní škola nabízí vzdělání na světové úrovni. Praha: Lidové noviny, 1998, 11 (7), 22.*
- GARCÍA, O. *Bilingual Education in 21st Century. United Kingdom: Blackwell Publishing, 2008. ISBN 978-1-4051-1994-8.*
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu. Brno. Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.*
- GRULICHOVÁ, M. *Jak zvládnout angličtinu? Týdeník školství, 2009, 17(10), 5, ISSN 1210-8316.*
- GILLIES, W.D. *American International Schools: Poised For The Twenty-First Century. Education, 2001, 122 (2).*
- HANUŠOVÁ, S., VOJTKOVÁ, N. *CLIL v české školní praxi. Brno: ARX, 2011. ISBN 978-80-86665-09-2.*
- HILL, I. *Multicultural and international education: never the twain shall meet? International Review of Education, 2007, 53 (3), 245 – 264. ISSN 0020-8566.*
- HAYDEN, M.C., THOMPSON, J.J. *Perceptions of International Education: A Preliminary Study. International Review of Education, 1995, 41 (5), 389-404.*

HAYDEN, M. C., THOMPSON, J.J. *International Education: Perception of Teachers in International Schools*. International Review of Education, 1998, 44 (5/6), 549-568.

HORÁKOVÁ, P. *Na Britské mezinárodní škole mohou studenti získat mezinárodní maturitu*. Mladá fronta dnes, 2004, 15 (22).

KOSTEČKA, J. *Jak na bilingvní výuku v základní škole*. Učitelské noviny: Týdeník pro učitele a přátele školy. Praha: Josef Král 1883, 2015, 118(28), 13. ISSN 0139-5718.

KVAČKOVÁ, R. *Mezinárodní školy sázejí na české žáky*. Praha: Lidové noviny, 2007, 20 (87). ISSN 0862 – 5921.

LACHOUT, M. *Bilingvismus a bilingvní výchova na příkladu bilingvismu česko-německého*. Praha: Togga: Metropolitan University Press, 2017. ISBN 978-80-7476-128-7.

MATYÁŠOVÁ, B. *O školy při ambasádách není zájem: české školy v cizině vznikají hlavně v silných krajanských komunitách: čeští podnikatelé v zahraničí volí spíše místní školy*.

MORGENSTERNOVÁ, M., ŠULOVÁ, L., SCHOLL, L. *Bilingvismus a interkulturní komunikace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-678-3.

NAJVAR, P., *Raná výuka cizích jazyků v české republice na konci 20. Století*. Brno: Pedagogická fakulta MU, 2010. ISBN 978-80-7315-200-0.

POL, M., LAZAROVÁ, B. *Spolupráce učitelů – podmínka rozvoje školy: Řízení spolupráce, konkrétní formy a nástroje*. Praha: Agentura Strom, 1999. ISBN 80-86106-07-1.

ŠVERMOVÁ, D., NEČASOVÁ, P. *Bilingvní programy a jejich reflexe v přípravě učitelů cizích jazyků*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 97880-7290-540-9.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0644-6.

VODA, J. *Rodilí mluvčí ve škole*. Řízení školy: odborný měsíčník pro ředitele škol. Praha: ASPI Publishing, 2013, 10 (7), 14 – 17. ISSN 1214 – 8679.

ZAHRADNÍČKOVÁ, H. *Jak se dělá česká škola v zahraničí*. Děti a my: časopis pro rodiče, učitele a pracovníky pomáhajících profesí, 2012, 42 (1), 40 – 42. ISSN 0323-1879.

Školy, kde se učí v cizím jazyce. Lidové noviny, 2011, 24 (74), 30. ISSN 0862-5921

The Global Concepts International School. Děti a my, 1996, 26 (6), 17.

Internetové zdroje:

https://en.wikipedia.org/wiki/International_school

<https://www.cobis.org.uk/>

Seznam příloh

Příloha 1 – Výzkumné otázky k hloubkovému rozhovoru

Příloha 2 – Ukázka hloubkového rozhovoru

Příloha 3 – Seznam akreditovaných mezinárodních škol v ČR

Příloha 1: Výzkumné otázky k hloubkovému rozhovoru

ZVO: Jakým způsobem funguje spolupráce mezi oběma učiteli?

1. Jak přesně funguje spolupráce mezi dvěma učiteli? Plánujete společně ve všech předmětech, nebo pouze v předmětech, které jsou vyučovány částečně v českém a částečně v anglickém jazyce?
2. Jakým způsobem plánujete mimoškolní akce – společně, nebo každý zvlášť?
3. Podle jakých osnov a jakých učebnic probíhá výuka v předmětech, které jsou vyučovány v obou jazycích?
4. Vyskytují se v učivu těch předmětů, které jsou vyučovány v obou jazycích nějaké odlišnosti, se kterými se musí žáci potýkat?
5. Jak probíhá hodnocení v těchto předmětech?
6. Jak probíhá výuka anglického jazyka – je vyučován jako cizí jazyk nebo stejným způsobem jako první jazyk u britských školáků?

ZVO: Jak učitelé hodnotí bilingvní výuku?

7. Co považujete za největší úskalí bilingvní výuky?
8. Co považujete za náročné z pozice pedagoga?
9. Co považujete za náročné z pohledu žáků?
10. Vyskytují se u žáků v souvislosti s bilingvní výukou nějaké problémy?
11. Jaká pozitiva má bilingvní výuka pro žáky?
12. Jaká pozitiva má bilingvní výuka pro pedagogy?

ZVO: Jaká doporučení byste dala pedagogům začínajícím s bilingvní výukou?

Příloha 2: Ukázka hloubkového rozhovoru

M: Nejdřív tě chci ujistit o anonymitě rozhovoru a zeptat se tě, jestli souhlasíš s nahráváním?

A: Souhlasím s nahráváním.

M: Dobře, tak tedy přejdeme k první otázce. První otázka je: Jak přesně funguje spolupráce mezi dvěma učiteli – plánujete společně ve všech předmětech, nebo jen v předmětech, které jsou vyučovány částečně v českém a částečně v anglickém jazyce?

A: Neplánujeme společně, protože to jsou dvě kurikula, plánuje anglická učitelka nebo plánuju já, ale vlastně, když třeba potřebujeme něco..., protože naše děti jsou malinko níž, než jsou britské děti, tak já je potřebuju dostat na tu úroveň, takže to, co oni dělají v té matice, protože jsou výš, tak já jim pomáhám. To znamená, že vlastně vím, co dělají v angličtině nebo ta kolegyně mi řekne, co se má a co se nemá dělat, nebo co třeba jim nešlo, a když jim to vysvětlím česky, tak to daleko líp pochopí třeba v angličtině. Takže úplně společně neplánujeme, ale tak nějak víme, co děláme.

M: Aha, a ta matematika, to je zajímavá otázka, tam třeba je ten obsah učiva stejný?

A: Vždycky ty britské třídy jsou výš než ty české v tom ročníku, pak se to malinko stírá, ale v té jedničce a ve dvojce hlavně je ten rozdíl je vidět hodně. Protože třeba když ty děti přijdou do jedničky tak vlastně my děláme v jedničce do deseti, a oni jedou už snad do dvaceti a občas do stovky takže jsou daleko, speciálně ta matematika je hodně vidět, i v té angličtině, no.

M: Aha, dobře. A jak je to třeba s písmem, písmo se učí psát podle českého psacího písma nebo podle britského, protože já vím, že se to liší ty písma...

A: Oni mají to malý písmo a mají..., vloni to nebylo úplně tak vidět, ale letos už i to, ty lower case mají tak, že to mají to návazné, a tím se to plete. Oni jakoby navazují ty lower case a vždycky si tak jako pomáhají. Je to zvláštní, protože tím pádem oni mi dělají ty samé věci, to co mají z angličtiny, mi dělají v češtině, takže je to takové, jako že se jim to plete občas, ale normálně to funguje tak, že v češtině píšeme malými tiskacími písmeny,

než se naučí psací písmo, v jedničce hůlkovým a v té dvojce potom už píšou tím psacím, až se naučí, dvojka trojka... A veškeré testy a tak v těch vyšších třídách už mají v češtině psacím písmem.

M: Aha a v angličtině píšou tím britským, tím lower case?

A: Ano, oni tím lower case píšou pořád.

M: Takže se vlastně učí dvojce písmo...

A: Ano. Tam hlavně i v tom psacím písmu oni mají to anglické návazné, ale mají tam jiná pravidla, že ta písmena vypadají trošku jinak, takže stejně je to pro ně složitější občas, že někdo si to plete, někdo ne, ale ono se to pak srovná, protože to je jenom o cviku. Ten začátek je náročnější.

M: Jasně. Tak přejdeme k druhé otázce. Jakým způsobem plánujete mimoškolní akce – společně, nebo každý zvlášť?

A: Vždycky společně, každá ta akce, není to akce bez nějakého tématu, vždycky to musí být podložené nějakým tématem, a hlavně my máme to projektové učení a tak to dělají v češtině i v angličtině, a já se snažím ty dvě kurikula jakoby spojit, že vlastně aby dělali alespoň v něčem něco stejného, a to se mi daří, což je skvělé. Takže vždycky, a je to zaměřené na nějaké téma, a nebo na výlety jezdíme a ty výlety jsou vždycky tématicky podložené něčím, a jezdíme s britskými třídami.

M: Aha, a k tomu mě ještě napadá otázka – je česká učitelka jakoby dominantnější než ta britská v té bilingvní třídě nebo kdo má hlavní slovo....

A: Do čtvrté třídy..., do čtvrté třídy, tam je to na dohodu, takhle úplně bych to nenazvala dominantní, protože mi neskutečně spolupracujeme, to je radost, ale technicky je to tak, že do čtvrté třídy je česká učitelka třídní, a anglická dochází, takže teoreticky je to jakoby výš..

M: Jasně, má víc výuky teda.....

A: Tak nějak, je jakoby výš, a pětka a šestka se to točí a třídní učitelka je Angličanka a dochází čeština, tím pádem..., no, tam je ta role jakoby výš, prohozená.....

M: Aha, dobře. Ted' bych přešla ke třetí otázce, i když částečně jsme si už odpověděly. Podle jakých osnov a jakých učebnic probíhá výuka v předmětech, které jsou vyučovány v obou jazycích, což je například ta matematika, nebo...

A: Hm, tak matematiku oni se učí v angličtině ze své učebnice a u nás taky, ty mají anglickou, já českou, a já vlastně jenom tím se to snažím spojit, když dělám aktivity jako úplně mimo to české. Jinak ty učebnice nejsou stejné, oni dělají v maticích i v češtině teoreticky něco jiného, ale já to spojuju, protože se snažím jakoby to propojit a pomoci jim. A nebo teda to kurikulum, to co děláme to projektové, to je v angličtině, a třeba jsme dělali „Stories“, a já si udělám třeba Staré pověsti české v češtině. Takže vlastně dá se to tím tématem, ale musím říct, že jsem jako jedna z mála, že to normálně nedělají. Já mám prostě pocit, že to mám takhle dělat....

M: Aha, a jak to dělají ti ostatní?

A: No moc se nesnaží to propojit, to jsem dokonce měla i nějakou prezentaci o tom, že to jde propojit, že nemusíš moc...., ale já prostě mám pocit, že jsem v česko-britské škole a prostě se mi líbí tady něco česky, tady něco anglicky a je to fajn i pro ty děti.

M: No to určitě. Takže oni si teda jedou úplně po svém, ti ostatní učitelé, který jsi zmiňovala? Jedou si jako jenom podle svých osnov? Že se nesnaží to navázat na ty britské osnovy?

A: No je možné, že se snaží, a ono tě to i nutí, protože některé ty aktivity jsou společné, takže musíš. Ale většinou u těch vyšších tříd je to takový „Jo tohle je anglický, tohle je český“.

M: Aha, že to víc oddělují...

A: No, no, čím vyšší ročník, tím je to náročnější a toho učiva je víc a víc a nejvíc třeba v tom Člověk a jeho svět, tam potom ta slovní zásoba, to je náročné.

M: Tak otázka číslo 4: Vyskytují se v učivu těch předmětů, které se vyučují v obou jazycích nějaké odlišnosti, se kterými se žáci musí potýkat?

A: No tam, hodně je to vidět v té úrovni matematiky, protože ta matematika je výš, no a samozřejmě oni už v jedničce čtou, a my se teprve učíme číst, takže v tom, my třeba

v matice počítáme, já nevím, třeba v první třídě do deseti, oni už jedou do dvaceti, a možná, že to dělají i jiné učitelky, ale já se to snažím dorovnat, a potom třeba, s čím se potýkají, tak v matematice je to hodně vidět, protože my máme v určitých..., já nevím, jak bych to řekla..., v určitých oblastech, jako třeba jsou zlomky, tak my je to učíme nějak jinak česky, a oni se to učí jinak anglicky.

M: Jo, to jsem myslela.

A: Ten způsob, nebo ta technika. No a tím pádem se jim to motá, protože vlastně tohle se učí tady, tohle se učí tady. Ale teď jsme měli nějaké školení a říkali nám, že vlastně ty děti si můžou vybrat. Že někomu sedí ta česká verze, a někomu ta anglická, a aspoň, co jsem z toho pochopila, že když píšou testy nebo něco, tak si můžou vybrat, která ta varianta se jim líbí víc a je jim bližší, což je fajn.

M: Jojo, jasně, tak to je fajn.

A: Tak to, že si můžou vybrat, mi přijde úplně fajn. Ale určitě s tím bojují, protože prostě se to učí pokaždé nějak jinak, no. Jak jsou to ta dvě kurikula.

M: Jasně, hm. Jak probíhá hodnocení v těchto předmětech? To je otázka číslo pět.

A: Tam, myslíš ty vysvědčení? Hodnocení je, my máme hodně motivační, takže my máme „house pointy“, „flack pointy“, nálepky, cokoliv, jak můžeš to dítě podpořit...

M: A vlastně žákovský knížky mě napadá....

A: Žákovský knížky máme český..., takhle vlastně, my máme diářky, a do diářků se píšou domácí úkoly..., vlastně my máme obojí, protože diářky jsou anglický, to mají všichni, akorát my je máme česky, ty česko-britské třídy je mají česky, a mají to všechno v češtině, ale vypadá to úplně stejně, a tam se píše, co třeba čtou za knížky, domácí úkoly, mají tam zapsané akce, a žákovská knížka, tam se píšou známky a moje anglická učitelka třeba – nevím, jestli to tak dělají i v jiných třídách, ale myslím si, že ta žákovská knížka se používá i pro anglický učitele, možná i na poznámky, protože tam píšou poznámky, to u mě se jako neděje, s tím moc nesouhlasím, ale co já vím, tak my tam píšeme známky, co my máme, a anglická učitelka si tam píše spelling, zatím. A možná i čtení, nebo třeba když tam má nějaký testík nebo něco, ale minimálně, možná v těch vyšších třídách se to používá víc.

M: A do té stejné žákovské knížky teda píše?

A: Do té stejné žákovské, ale přímo jako víme, tohle jde sem a tohle sem.

M: Jasně, jasně.

A: No a jinak jsou vysvědčení – anglický slovně plus A,B,C a české vysvědčení, to jsou známky, ale potom ke konci takové jako celkové shrnutí, i jako s kým kamarádí a jak vůbec fungují a tak. Já to slovní hodnocení mám moc ráda, protože si myslím, že ty rodiče se toho dozví daleko víc.

M: To určitě, dobře. A máte teda dva ty formuláře? Já vím, že už jsi mi to říkala, ale nevím, jestli jsem to dobře pochopila. Máte vysvědčení se známkami a....

A: Máme vysvědčení jedno anglické, a to je přesně to, co mají Angličani, akorát my tam máme, těch předmětů je tam méně, protože oni vlastně učí víc v té angličtině, a tak tam je jenom to slovní hodnocení těch předmětů, které se učí v angličtině plus A, B,C, a dělají to angličtí učitelé. A pak je české a tam je v tom napsáno, třeba když je tam music, tak je tam napsáno viz. anglické vysvědčení.

M: A tohle anglické vysvědčení, to dostávají taky jenom v pololetí a na konci roku? Nemají ho třikrát za rok?

A: Ne, stejně jako to české.

M: Tak, teď otázka číslo šest: Jak probíhá výuka anglického jazyka - je vyučován jako cizí jazyk, nebo stejným způsobem jako první jazyk u britských školáků?

A: Úplně jako první jazyk u anglických školáků, to je už jenom tím, že my děláme Jolly Phonics, ty děti se učí úplně jinak, než ty děti, který se ten jazyk učí a učí se to překládat, takže naše děti se učí nejdřív „sounds“, a pak to vyslovují, a podle toho.

M: Aha. Tak a teď se přesuneme do druhé části, která se týká problémových míst bilingvní výuky. Otázka číslo sedm: Co považuješ za největší úskalí bilingvní výuky?

A: No u nás bych určitě řekla ta dvě kurikula. Úskalí je taky to, že je to náročné, škola je dlouhá, děti jsou unavené, ale třeba je to jenom první dva tři týdny, a pak si na to zvyknou. Ty děti jsou jak houby. A ono se to pak nějak stírá, ale přece jenom se učí britskou a

českou část, a je to stejný obsah učiva, jako když se někde učí jen to jedno, takže celkově toho množství, co se musí naučit je víc, a v těch vyšších třídách, tím, že je to česko-britská, a dvě kurikula, tak já vždycky říkám, že je to 50 na 50, že třeba když chtějí na české gymnázium, tak hlavně slovní zásoba jim chybí a musí se třeba doučovat. Ono se to přelévá, někdy se učí jakoby víc češtiny, nebo jakoby víc angličtiny, ono v těch ročnících není to jakoby úplně vyrovnané, ale v těch bilingvních třídách, potom jak už je to výš, potom tam už je to víc znát. A vlastně to jsem chtěla říct, že když je to půl na půl, že neobsáhnou tolik, prostě nemůžou se naučit to, co se ty naše děti učí jenom v češtině celý den, takže vždycky je to jakoby míň, i v té angličtině.

A ještě jenom k tomu, jak máme ty mezipředmětové vztahy, tak vlastně ti Britové mají určitý počet hodin, a my z toho máme jenom výtažek něčeho, že třeba ze čtyř témat dělají jedno, nebo dvě maximálně. Takže my vlastně jenom ťukneme, protože nemáme tolik času. Je to jakoby ukrojené, jak z české strany, tak z té anglické.

M: Aha. Tak teď otázka číslo osm: Co považuješ náročné z pozice pedagoga?

A: Náročné je to, že škola je dlouhá, dvě kurikula, někdy je docela těžké, když vlastně ty aktivity se řídí podle Britů a oni jedou, ale my máme akci třeba celý den, kdy máme mít českou výuku, a pak to musíme dohánět. Ale na druhou stranu zase je fajn, že jsme toho součástí, ono to je takové jako...., tak se to různě přelévá. Náročné to je, ale zase je to výzva, a vždycky to nějak dotáhneme, a má to nějaký smysl. Ale vždycky ty aktivity jsou řízené podle toho britského, a my pak třeba si děláme svoje akce a svoje speciální výlety, ale už jich tolik není, protože to by bylo hrozně moc akcí a hodně bychom zameškali. Musíme tím prostě nějak se ctí projít a naučit je tu látku, co potřebujeme.

M: Tak a otázka číslo devět: Co považuješ za náročné z pohledu žáků, myšleno jako tak, jestli ti žáci považují něco za náročné, nebo vnímají to nějak....

A: Těžko říct, jestli to vnímají, ale myslím si, že můžou být unavení, ta škola je dlouhá, ale zase jenom nesesíme, snažíme se....Třeba teď, co děláme, že v jedné třídě mají masáže nebo děláme i mindfulness, jako meditaci, alespoň trošku jim to do toho dát. Úplně nevím, řekla bych začátek školního roku, kdy je to na dětech hodně vidět. Pak už si to nějak sedne a ty děti jedou. Nebo když, tak máme velkou zahradu, tak se snažíme učit venku, když to

jde, prostě nějak ten den proložit, aby to nebylo náročné, ale jako náročné to je, dvě kurikula. Ale my se snažíme...., vlastně čím vyšší třída, tím mají víc úkolů. Vlastně ty úkoly jsou zajímavé, že britský úkol posíláme v úterý a nosí ho zase v úterý, a my ho posíláme ve čtvrtek, a mají to do pondělí, takže mají víc času, a je to takhle rozdělené.

M: A to jsou teda nějaké větší úkoly?

A: Já se snažím dávat menší dva, nebo menší jeden, když třeba z angličtiny dostali teď velký, já se snažím to korigovat, aby toho nebylo tolik. Ale je to jen jednou za týden, v české škole třeba mají úkoly každý den.

M: V českých školách je zvyk dávat každý den nějaký kratší úkol třeba na 10 minut, a ty vaše úkoly jsou delší teda?

A: Z angličtiny bych řekla, že jsou náročnější, protože oni většinou, ty rodiče jim s tím musí pomoci....

M: Můžeš dát tedy nějaký příklad, co teda dostali za ten úkol.....

A: Teď třeba dostali něco z ekologie, třeba teď dostali text a mají zodpovědět nějaké otázky, teď hodně se soustředí na to čtení. Ale to, co dávám já, je většinou..., dejme tomu, že teď hodně děláme ty otázky, protože pořád bojují s otázkami u slovních úloh, tak celý týden se tomu věnujeme, udělají si něco podobného, mají nějaký cvičení podobné, a já to změním, ale ten samý typ jim pošlu domů, abych jako měla feedback, jestli ví, nebo neví. Takže v podstatě, ne vždycky, ale většina těch domácích úloh je to, co jsme dělali a je to jenom opakování, takže tím je to jednodušší.

M: Dobře. A teď otázka číslo deset, i když na ni jsme si taky už částečně odpověděly v těch předchozích otázkách: Vyskytují se u žáků v souvislosti s bilingvní výukou nějaké problémy?

A: Problémy..., tak asi ta náročnost, únava může být, ze začátku třeba doporučujeme, aby jim třeba v prvním pololetí nedávali kluby, protože mi končíme ve 3, kluby do 4, pak je ten den vážně náročný. A ty problémy, to co já vidím, nebo co se může objevit v těch vyšších třídách, co mě teď zrovna napadá, když se hlásí někam, mají hlavně v Člověk a jeho svět, daleko menší slovní zásobu, oni znají tu látku, ale znají ji v angličtině, a použít to v češtině

neumí. Takže hodně dětí, které chtějí jít po té české lince, tak se musí doučovat, no. Že třeba doma. A nebo to mají udělaný, já nevím přesně, jak to je, ale mají další cizí jazyk, ale rodiče si můžou vybrat, že nejdou na tu němčinu nebo francouzštinu, ale vezmou si místo toho češtinu navíc, to se jim takhle snažili vyjít vstříc aby té češtiny měli víc.

M: Tak, ještě něco tě napadá?

A: Nevím, vůbec. Mně hodně se tam točí pořád ta náročnost a ta únava a tak...

M: A už jsme zmínily tu náročnost v té matematice, jak je to jiné...

A: Jojo, možná to, že vlastně ta náročnost je v tom, že vlastně některé děti jsou hodně dobré, tím pádem v matice fungují, ale vlastně v té matice, jak jsou výš, tak ty děti, které jsou na nižší, jakoby na té naší české úrovni, tak tam s tím samozřejmě bojují, protože počítají třeba do deseti, a tam už počítají do sta. Takže to se snažím, aby to fungovalo. Máme skupiny, v češtině i v matematice, tři skupiny podle úrovně.

M: A ve třídě máš asistentku po celou dobu výuky?

A: Ano, po celou dobu výuky, ta je tam jako druhá učitelka, my spolu opravujeme, máme spolu konstruktivní hodnocení, když je třeba známkujeme, nebo když jim hodnotíme tu práci, a v té matice je to, když je potřeba – ty děti nevědí, že jsou rozděleny podle úrovně, ale my je máme rozdělené s tím, že my víme. A máme je tak rozdělené i na češtinu. Teď třeba kolegyně si vezme ty děti, které potřebují víc cvičit, a procvičují něco, a ty další už jsou o trochu dál. Takže je to takhle rozdělené. A teď v češtině, je to tak půl na půl, takže máme lepší čtenáře, ti chodí se mnou a kolegyně si vzala PDR, to je takové osobní sebevzdělávání, tak si vzala čtení a vzala si tu druhou skupinku, a tím že ona pracuje na sobě a učí se, tak těm dětem pomáhá se čtením a učí je, takže ona má tu nižší skupinu.

M: A ty jsi mluvila o třech skupinách, a vy jste tam dvě, tak ta třetí skupina dělá co?

A: Buď máme jenom dvě, nebo když máme tři, tak ta třetí dělá vždycky samostatnou práci. Že třeba příklad: Tady jsme skládali slova, tady jsme je opisovali nebo byl diktát a tady měli svoje, a měli třeba 1 a dolu sloupeček, 2 a dolu sloupeček, 3 a dolu sloupeček a oni si přečetli slovo, řekli si slabiky a napsali to, kolik slabik má to slovo, pod dvojku, pod trojku

a tak. Takže to už oni musí vědět, co mají dělat, je to vždycky jednoduché a už jsme to určitě dělali.

M: Dobře. Tak a teď bychom..... my jsme dělaly desítku, takže otázka číslo jedenáct: Jaká pozitiva má bilingvní výuka pro žáky?

A: No vidím toho hodně určitě to prostředí, mezinárodní prostředí, s tím, že my mluvíme česky a na chodbě s nimi už mluvím anglicky, abychom zapadli do toho prostředí co nejvíc, ale je to o tom, že ty naše děti, klikne se, a je čeština, klikne se, a je angličtina, moc to neřeší, je jim úplně jedno, jestli mají české kamarády nebo jestli mají anglické, nebo se přizpůsobí, když oni mluví česky a přijde někdo k nim anglicky tak už brebentí anglicky, je to hodně bohaté, i z toho sociálního pohledu, poznávají ty země, je to zas úplně něco jiného, a myslím si, že to není pozitivní jenom pro děti, ale i pro nás.

M: Aha, to je hned ta další otázka, tak můžeš navázat plynule: Jaké výhody má ta bilingvní výuka pro pedagogy?

A: No, tam je to prostě práce, kterou mám ráda, ale je daleko voňavější, má tam daleko víc úhlů, můžeš si něco vzít z češtiny, můžeš si něco vzít z angličtiny, protože nesouhlasím s tím, že tady je to špatně, a tady je to výborný, vždycky je něco, co je mi bližší, a tak si vyberu, co chci....

M: A v tom máš volnou ruku teda...

A: To záleží na mně, a čím víc si to jako obohatím, to je jenom na mě. A právě že používám hodně tu pozitivní výuku, takové to jako spíš je podpořit, takový ten koučing, než takové to striktní. A máme tam hodně národností, spolupráce s anglickými učiteli je neskutečná, celkově to má prostě takový jiný nádech, no, jsem spokojená, neumím si představit, že bych byla jenom v českém prostředí. A kultura, co se týče těch kultur, je to zajímavé, a někdy i docela těžké. V česko-britské třídě to není tak vidět, protože tam vždycky, nebo skoro vždycky alespoň jeden z rodičů je Čech, takže ty děti jdou tak trošku jinak, ale ty různé kultury a ukočírovat to, a někdy mám pocit, že kdybych neměla tolik zkušeností.... Protože třeba zkusím desátou věc a ona nefunguje, protože každá kultura funguje jinak, tak bych řekla, že neumím učit. Je to hodně o výzvách, protože někdy je to

těžký, vůbec tu různorodou třídu dát dohromady. Protože funguje prostě jinak, než jenom Češi. Nevím, už mě nic asi nenapadá.

M: Tak a poslední otázka na závěr: Jaká doporučení bys dala pedagogům, kteří začínají s bilingvní výukou? Kdybys to mohla nějak shrnout ze svých zkušeností, co považuješ za nejdůležitější?

A: Noo, určitě bych je poslala na rok nebo na dva do britských tříd, protože to, co vidím já – ten, kdo dříve dělal v britském, tak dělá půl na půl, nebo má tu angličtinu rád, nebo má to malinko pod kůží. Když ale přijde jenom český učitel, který dělal jenom v české škole, je strašně těžké, aby zapadnul. Je to vždycky znát, a mám pocit, že ty učitelé bojují, protože to neumí, nebo neví, je jim to prostě cizí. Myslím si, že by měli vědět z obojího. Protože já tam tu angličtinu mám hodně, tak pro mě je to takové přirozené, absolutně jednoduché, vybalancovat to nějak půl na půl. Ale u hodně kolegyně vidím, že to tam jede hodně česky. Já se snažím to držet tu angličtinu tam. Ale ono, čím výš, tím to strašně svádí, jet si jenom to svoje, to české, a tohle není moje, to je anglické, a hodí to na někoho.

M: Aha, takže záleží hodně na povahách těch učitelů.

A: Záleží. Není to úplně jenom od Čechů, je to i od cizinců, to porozumění tam důležité, ale protože u nás to jede hodně v tom britském, tak je důležité, aby ta česká učitelka se jakoby implantovala tam, aby to hrálo. Protože když nechce spolupracovat, tak je to špatně. My jsme tam tak jako na straně, víc tam jede ta angličtina.

M: A ještě mě k tomu napadla otázka – ta asistentka, ta se účastní i té výuky, co probíhá s tou anglickou učitelkou?

A: Ano, pořád je tam ta stejná asistentka. Ta je tam vlastně k dispozici, a ona s nimi i vlastně čte, to co čtou v té angličtině, tak si to dělí. A mají to podobně, to rozdělení. Nebo se jim dělí ty hodiny, že když mají čtení, tak anglická učitelka s nimi čte, a asistentka jde s druhou skupinkou a mají počítače. A tak různě.

M: A ještě teda nějaké doporučení tě napadá k té poslední otázce, co bys doporučila těm začínajícím pedagogům?

A: Bylo by fajn, kdyby si našli nějakého mentora, co třeba u nás není.

M: No našli, to by možná spíš mělo být z druhé strany...

A: Ano, z druhé strany, nebo se zeptat, nebo chodit na observace, nebo nějakým způsobem požádat o radu, když potřebují. Je pravda, že by to mělo jít z druhé strany, mělo by jim to být nabídnuto. Často slyším, když někdo nový přijde, že vlastně neví, co má dělat, že mu nikdo nic neřekne, a nemá vůbec představu.

M: Ale to si spíš myslím, že je nedostatek v tom systému, protože oni si spíš asi myslí, že se očekává, že vědí, co mají dělat.

A: A v tom bilingvním třeba, já třeba nenacházím moc pomůcky, co potřebuju, tak si je hledám v tom anglickém, tak si to točím z téhle strany. Protože já tu angličtinu mám moc ráda. A například pracovní listy jsou v angličtině mnohem lepší než v češtině. Ale je toho málo, a raději si pomůcky dělám, ale nechávám se inspirovat tou anglickou. A doporučila bych, aby si nejeli jenom to svoje, ale aby se koukali i jínám, protože bilingvní pro mě znamená půl na půl, a bylo by špatně, aby si to jeli jen v češtině.

M: A je ještě něco na závěr, co bys k tomu chtěla celkově dodat, co si myslíš, že je důležité, nebo co tě napadá k tomuhle tématu? Co jsme nějak nestihly zmínit?

A: Asi na závěr bych řekla, že bilingvní třída je dobrá příležitost, jak se naučit česky i anglicky, možná bych to i doporučila víc než britskou třídu, hlavně pro české děti, aby uměly i dobře česky.

M: A mě ještě napadla otázka: Stalo se někdy, že nějaký žák tu bilingvní výuku nezvládl? Že teda pak musel přestoupit do český školy nebo....stává se to nějak častěji?

A: Zatím se to nestalo, ale je pravda, že teď tam mám jednoho klučíka, který je Asperger, má autistické sklony, zatím to zvládá, ale jemu vyloženě doporučili, že by neměl procházet těma dvěma jazyky, protože toho má jednu tolik. Takže ten to má vyloženě doporučené, a zatím to tak nějak zvládáme, s tím, že paní ředitelka vždycky říká čím výš, tak je to víc vidět. A jsou děti, které by to nemusely dát. A když je to pro ně náročné, tak doporučujeme buď jenom britskou, nebo jenom českou. Jenže rodiče s tím většinou nesouhlasí.

M: A dělají se k vám tedy nějaké přijímačky, kdo chce nastoupit k vám?

A: Tam je podmínka do toho Year 1 – oni k nám přijdou na trial day, a my si je vyzkoušíme, a řekneme, na jaké jsou úrovni. A když by potřebovali, a co potřebují dohnat, nebo kde jsou ty naše děti, takové to srovnání s tím že ano – můžete nastoupit, nebo ne – musíte ještě zapracovat. Většinou rodiče chodí, protože Year 1 začíná od 5 let, a my začínáme školu až od 6, takže oni vlastně si neuvědomí, že už chodí do školy, a chtějí začít v polovině roku Year 1, aby mohli jít do dvojky příští rok, a to už je docela pozdě, protože ty naše děti teď už čtou. Je to docela pozdě, a musí doma pracovat. Jsou děti, které takhle nastoupily a zvládají to ale je to hodně intenzivní. Ale letos tam máme kluka, který vloni přesně takhle přišel, vypadalo to, že zvládá, má učitelku doma, skvělý, ale třeba samostatná práce, je vidět, že je o krok za dětma a pořád dobíhá a už bude dobíhat. A jinak je normálně zápis. Probíhá zápis jak v českém programu tak v britském. Ten zápis si děláme v rámci školy, ale ty děti, které jsou v britských třídách, ty normálně přijdou jako v české škole po škole a máme zápis takhle v těch stanovištích, tak jak to normálně chodí. S tím, že můžou projít, a může být doporučený odklad. Ale nikdy se ještě nestalo, že by z té dvojky někdo se vrátil do jedničky. Spíš zvládáme tu variantu – nezvládá, doporučujeme český, nebo jenom britský, a tak.

M: Nebo se dá opakovat Year 1, ne?

A: Dá se opakovat, ale ono finančně, a teď třeba tady u toho kluka řekl tatínek „neexistuje, on se to doučí“. A vůbec si neuvědomuje, že prostě to hodil na to dítě, a je to strašně nefér. Protože on je mladší, a on se vážně snaží, a kdyby to bylo o rok později, tak je to fajn, protože on normálně počítá, mental maths zvládá, ale logické myšlení není ještě tam, kde by mělo být. A najednou je vidět, jak angličtina, čeština, čtení a teď se to všechno takhle nakupilo, a on neví, čím je. Už je to lepší, tím, že doma se učí a spolupracuje s učitelkou, a posílám jí, co potřebuje procvičit.

A taky v bilingvní třídě je hodně vidět logopedie, těch vad je tam hodně. Co mám český program v britských třídách, tak tam to vidět není, protože v té angličtině se to schová, ale promluví česky, a vyleze to. Nebo třeba v britské škole se vůbec neřeší grafomotorika, ty děti, co přijdou z britské školičky, tak nevědí, jak se drží tužka, a my je to pak učíme.

Ještě k té matematice, ty učebnice. Naše bilingvní třída má anglické učebnice na anglickou matematiku, ale mají jiné učebnice než v britských třídách, mají lehčí úroveň.

M: To je nějaká ta řada pro mezinárodní školy speciální?

A: Není, není, je to třeba jak my máme Alter, nebo Nová škola nebo něco, tak oni mají různý autory, a je to jinak zpracovaný, učí se to samý, ale je to trošku jiným stylem, jakoby jednodušší, protože ty naše děti ze začátku potřebují najet tu angličtinu.

M: Tak já myslím, že to už je snad všechno, děkuji za rozhovor.

Příloha 3: Seznam akreditovaných mezinárodních škol v ČR

- 1) 1st International School of Ostrava
- 2) Carlsbad International School
- 3) Deutsche Schule Prague
- 4) English College in Prague
- 5) English International School of Prague
- 6) International School of Prague
- 7) Japanese School of Prague
- 8) Lyceé Français de Prague
- 9) Park Lane International School
- 10) Prague British School
- 11) Riverside School, Prague

¹⁸Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_international_schools